

2204
~~2274~~

4^e Diss 3262 (17)

4° Diff. 3262 (17.

DIATRIBA
THEOLOGICA
HISTORICO-DOGMATICO-
SCHOLASTICA,

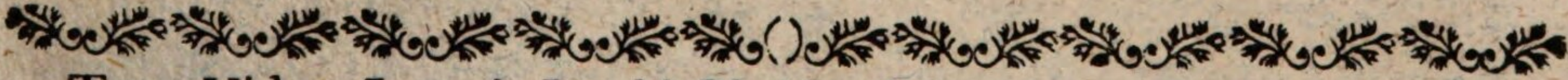
QUAM
AD MAJOREM SANCTISSIMÆ ET INDIVIDUÆ
TRINITATIS

HONOREM ET GLORIAM
PATROCINANTIBUS
MAXIMIS MINORITICI ORDINIS DOCTORIBUS
CHERUBICO S. ANTONIO PADUANO
ET SERAPHICO, D. BONAVENTURA
ZELOSISSIMIS SS. TRIADOS PRÆCONIBUS
PRÆSIDE

P. PATRITIO HEINDL,
Ordin. Minor. S. FRANCISCI Conventual. Ss. Theol.
Lectore Ordinario

PUBLICE PROPUGNARE CONABITUR
R. F. ERHARDUS FLEISCHMANN,
Ejusdem Sacri Instituti & Studii
In Conventu FF. Minorum S. Francisci Conventual.
ad S. Crucem Wirceburgi

*Mense Augusto Die 26 Anno Chronologico quo inferiùs Horis 8va
mane, & vespere medio 2dæ consuetis.*

TYPIS Viduæ Joannis Jacobi Christophori Kleyer, Univ. Typogr.
Per Wolfgang. Christoph. Kohles, p. t. Factorem.

PROLUSIO.

Sæpè magno Studio & Summa attentione perquirens à quàm plurimis Sanctitate & doctrina præstantibus viris, quonam modo possim certa quadam & quasi generali ac regulari via, catholicæ Fidei veritatem ab hæreticæ pravitatis falsitate discernere, hujusmodi semper responsum ab omnibus ferè retuli. Quòd siue ego, siue quis alius vellet exurgentium hæreticorum fraudes deprehendere, laqueósque vitare, & in fide sana sanus atque integer permanere duplici modo munire fidem suam Domino adjuvante deberet, primò scilicet divinæ legis autoritate: tum deinde Ecclesiæ catholicæ traditione. Hic forsitan requirat aliquis: cum sit perfectus scripturarum canon, sibi que ad omnia satis superque sufficiat, quid opus est, ut ei Ecclesiasticæ intelligentiæ jungatur autoritas? quia videlicet Scripturam sacram pro Ipsa sua altitudine non uno eodémque sensu universi accipiunt, sed ejusdem eloquia, aliter atque aliter, alius atque alius interpretatur: ut penè quot homines sunt, tot illinc Sententiæ erui posse videantur. Aliter namque illam Novatianus, aliter Photinus, aliter Sabellius, aliter Donatus exponit, aliter Arius, Eunomius, Macedonius, aliter Apollinaris, Priscillianus, aliter Jovinianus, Pelagius, Cælestius, aliter postremò Nestorius. Atque idcirco multum necesse est propter tantos tam varii erroris anfractus, ut Prophetiæ & Apostolicæ interpretationis linea secundum Ecclesiastici & catholici Sensus normam dirigatur. Vincentius
Lirinenfis in Commonitorio ab initio.

PRÆFAMEN.

Solemne dictum est : Omne tulit punctum, qui miscuit utile dulci. Sed non dictum tantum, verum etiam praxi quotidiana comprobatum. Hujus tam triti quam veri acroamatis sensum, quantum per vires licet, ut assequamur, placuit nobis primo hasce paginas publici juris facturis sequi consilium & morem illorum doctorum virorum. qui duo in publicis concertationibus præstanda suadent, nimirum, ut legentibus gratificemur, & disputantibus. His per plures positiones paucis duntaxat verbis, quasi in nuce iliadem proponendo Sententiam, illis verò rationem asserti brevissimam, & succinctam hinc inde superaddendo satisfacere satagebamus; An autem sategerimus, ut utrisque hoc sit futurum acceptum, in eorum potestate est; in nostra plus non erat, quam quod pro viribus gratificari studuerimus, videlicet conatus in laude, effectus in casu est. Ait Apulejus Lib. 4. Floridorum. Deinde cum, ut rectè Plutarchus in Moralibus, ridiculum sit in gravioribus disputationibus, inutilis, minutulasque quæstiunculas proponere, selegimus hic ea duntaxat, quæ vel ob utilitatem suam, vel ob singularem difficultatem publica discussione digniora videbantur. Et licet alia ex his communia sint etiam Historicis sacris, alia Theologis Moralibus, & nonnulla iis, qui controversias fidei adversus Hæreticos prosequuntur, quia tamen omnia hæc, si subtilius & ex suis fundamentis agitentur, propria sunt Theologi Scholastici (uti ostendi solet in Prolegomenis Theologiæ) ideo jure nostro Scholasticæ disputationi hic ea proponimus, & sanè persæpè difficilius est ea tali modo defendere, quam subtilissima Theoremata propugnare. Sententias denique plerumque e'igere adamavimus, quas instituti nostri Seraphici ratio sustinet. Néque tamen contrarias opiniones ita despiciamus, ut diris eas devovendas esse censeamus. Quam ob rem viros illos æquo animo ferre non possumus, qui sic

unam è multis deligunt opinionem, delectamque sic diligunt, & dilectam sic defendere conantur, ut cæteras vel arroganter posthabeant, vel hæreseos quoque notâ quandôque vel alio stigmate contra expressum Innocentii XI. vetitum anno 1679. 4. Mart. inuere non vereantur. Et hinc malè audiunt apud nos, qui aut scientiam mediam CL. Molinæ tanquam à Massiliensibus derivatam opinionem è medio tolli amant, aut distinctioni Scotisticæ in divinis assertæ ceu Gilbertano Systemati aut ficto Enti insultant; aut præmotioni Physicæ tanquam Janseniano systemati succensent. Nimirum haud facilè animus verum providet, ubi officiunt odium, atque ira. Ait Salustius in conjurat. Catil. Et novimus invidio proclivius esse impedire aliquem, ejusque incrementis obstare, quam eundem velle ad magnum fastigium promovere. Dion. Lib. 3. Sed ob istorum convicia, quibus horum Doctorem argumenta tanquam infima & infirma quis despicit, noménque & gloriam illorum pro animi labe molitur offundere, nec tantorum DD. nutabit authoritas, nec sententiarum illorum obsolescet gloria. Parcius fors similia objicientur ab illo, qui est memor illius apud Comicum: cui domi vitreum est tectum, is in alienum lapides ne mittat. Interim fateor hæc analecta operæ fuisse alicujus & industriæ majoris, quam judicii ac ingenii, dispositionis, quam inventionis. Nec enim nova adferimus è nostro penu, quæ in hoc negotio suspecta & jure forent, sed dicta hætenus ab aliis eaque tuta. Cæterum, cum juxta Socratem difficile sit, ita quidquam peragere, ut nihil erres, quod si etiam sine errore quisquam aliquid peragat, difficile sit, non iniquum judicem reperire. Te B. L. rogatum cupio, ut mihi eximia D. Augustini Sententia uti liceat. Quisquis hæc legit, ubi pariter certus est, pergat mecum, ubi pariter hæsitat, quærat mecum, ubi errorem suum cognoverit, redeat ad me, ubi meum, revocet me. Nam in his, ut omnibus meis scriptis, non modo pium Lectorem sed etiam liberum (æquum tamen) Correctorem desidero. L. I. de Trinit. cap. 3.

EX LIBRO I. SENTENTIARUM
DE
DEO UNO, TRINO,
& BEATITUDINE.

DE DEO UNO.

§. I.

Existencia DEI.

Acrae Theologiae primum objectum DEUS est, cujus *Existencia* sic omnibus innotescit, ut eam nemo sanus aut negare possit, aut in dubium revocare, nisi, qui impia cordis perversione ita desipuerit, *Psal.* 13. v. 1. ut invictissimas quasque rationes malit non intelligere, quam criminum, ut bene agat, vindicem agnoscere. 2. Et hinc supremi hujus entis *existencia* varie demonstratur depravatis illis hominibus, qui verbis, & operibus eum negare simulant, quem mente prorsus ignorare nequeunt. 3. De-

monstrationes autem aliæ sunt *Morales*, in eo fundatæ, quod tota natura, quam universaliter mentiri impossibile est, Deum universim confiteatur, sitque unanimis omnium gentium natura rationali fundata consensus, atque adeo S. J. *Chryf. in Psal. 13.* benè perstringit Politicos Atheos, qui nolunt testamentum quinque, vel septem testimonio firmatum everti, publicam autem totius orbis linguam volunt evertere. *Physicæ aliæ*, quas vel sola rerum creaturarum natura, & stupenda hujus universi fabrica subministrat. *Metaphysicæ aliæ*, quas Idea entis cum contingentis, tum necessarij suppeditat &c. 4. Omnes quidem hæ demonstrationes sunt efficacissimæ, sed omnes a *Posteriori*: quæ enim à *Priori* demonstraretur illud ens, quod ita est aliorum principium, ut nullum aliud se prius, aut superius agnoscat. 5. Qui autem Deum quasi à *priori* vel à simultaneo, id est, ex Idea clara entis summè perfecti demonstrare velis remisque nituntur, verè dissertantes Theologos non nisi à tergo confectantur.

§. II.

Unitas DEI.

1. **S**UPREMUS omnium rerum opifex DEUS ita unius est cæli terræque Conditor, ac moderator, ut alterum secum dignitate compar, & synchronum æternitate, dispar verò ob discreta bonorum malorumve confinia non compatiatur. 2. Et hinc cum Atheo *vesania* certat Poli-theista, qui non advertit, nullum à se Deum admitti, dum plures excogitat contra fidem & rationem, quæ Deum unicum sic evincit, ut siquis adstruat multiplicem, nullum asserat: *Deus*, inquit Tertullianus, *est Summum magnum ergo unicum* Lib. 1. contra Marcum. 3. Ex hoc utroque capite Basilidis, & Menandri commenta, Aeones Valentinianorum, Cerdonis, & Marcionis fabulæ, ac pessimis Ducibus peiores Manichæorum errores tuto refutabuntur. 4. Quin hanc DEI Unitatem vel solo *rationis Lumine* ducti nequè ignorârunt ipsi, quotquot antiquitùs extitêre sapientiores Philosophi cum Cic. si *Deus non unus est, non est.* Imò Deorum, Dearumque suarum à supremo aliquo Numine, aut fato dependentiam non semel agnovit

vit Ethnica superstitio canens: *Jovem Deorum hominumque Parentem.* 5. Ipso autem Politheismo insanius est maledictum Benedicti spinosæ Atheorum nequissimi commentum, quo non puduit veterum Stoicorum insanias recoquens universalem mundi substantiam comminisci, quem Deum esse somniaret. Sc: infeliciter ab aliis excogitata infeliciùs geometrica methodo munire conatus est ubique supponens, quod unicè in quæstionem venire deprênditur.

§. III.

Essentia & Simplicitas DEI.

1. **Q**Uàm facile sit DEI existentiam, & Unitatem demonstrare, tam difficile est ejus explicare essentiam. 2. Si tamen ea *Physicè* spectetur, est ipsamet Dei entitas, in omni genere perfectissima, ideoque infinita, immutabilis æterna &c. cui si, quid quid est in rerum natura perfectionis, accesserit, fient quidem plura perfecta, sed nihil inde perfectius. *Metaphysicam* Dei essentiam reponunt alii in ejus intellectione alii in Aseitate, &c. eam nos constituimus in ea infinitate, quæ dicitur, & est *Radicalis*. 3. Solus Deus, qui ad esse sibi sufficit, sibi pariter solus ad esse simplicissimum ita, sufficit, ut, qui alias compositionem Deo affinxerunt, non minùs rationi, quam fidei contradixerint, cujus erroris insimulantur à D. Augustino Audiani, & à D. Thoma Tertulianus, quem tamen cum Audæanis consensisse non satis constare videtur. 4. Circa simplicitatem Dei decumano errore implicabatur Gilbertus Porretanus, cujus sententia jure fuit ab Eugenio III. damnata vel ob id solum, quod in C. Rhemensi has ille propositiones nollet simpliciter admittere. *Deus est sua Deitas. Pater est sua Divinitas. Deus est sua Sapientia, Bonitas &c.* 5. Ad ejus opinionem nimium quibusdam videtur accedere distinctio Doctoris subtilis. Sed malè. Subtilior illa quidem est, non tamen *facta*, & ipso Trinitatis mysterio inexplicabilior ad arbitrium excogitata, & ad arbitrium multiplicanda; uti quibusdam ea videtur.

§. IV.

§. IV.

Intellectio & Cognitio DEI.

1. **A**B eo Deum negari necesse est, à quo non admittitur ita intelligens, ut omnia possibile, præsentia, & futura absoluta, ac etiam merè futuribilia uno & simplicissimo intuitu penetret sine motivo tum formali tum virtuali sine discursu quocunque, & sine ulla specie intelligibili vicaria, ideóque per se ipsum, & in se ipso cuncta Deus conspicit. 2. Hæc cognitio ab ejus entitate realiter non secreta tametsi sit in se tam una, & simplicissima, quam ipse Deus, exigente tamen mentis humanæ angustia tam multiplex est, quam ipsum Divinæ intellectiois objectum. 3. Et hinc satis aptè ista dispescitur in scientiam rerum possibile, quæ dicitur *Scientia simplicis intelligentiæ*, quam Apostolus agnovit his verbis : *Non est creatura invisibilis in conspectu ejus, omnia autem nuda, & aperta sunt oculis ejus.* Heb. 4. v. 13. Scientiam rerum existentium, & futurorum quorumcunque Scientiam visionis viris Theologis placuit appellare. 4. Porro nec in voluntatem creaturæ liberæ, nec in ejus actus quidquam influit, vi cujus illa determinatur ad agendum. Et hinc D. Augustinus refellit eos, qui, ut libero voluntatis arbitrio consulere, futurorum præscientiam à Deo penitus arcendam censuere. 5. Ut tamen liberi eventus in divino reluceant sinu, subesse debent decreto, sive conditionati illi sint, sive absoluti, quod decretum conditionatis respondens eventibus, immeritò prorsus *ponendum* quidem, non tamen revera *positum* creditur ; nimirum ut causa debitam fervet cum objecto proportionem, sat est, si decretum, quâ spectat objectum, conditioni subjiciatur, quamvis qua spectet actum verè sit absolutum. Et propterea scientiam mediam nostri instituti ratio non sustinet.

§. V.

Voluntas DEI, Ejusque Decreta.

1. **I**Ntellectui perfectissimo respondere perfectissimam voluntatem sanè non diffitetur, qui ritè concipit ens perfectissimum, &
hæc

hæc voluntas ad *intra*, ut ajunt, necessario, ad *extra*, libere operatur libertate propriè dicta. 2. Hujus inimica est necessitas, antecedens non physica modo, sed & moralis, quam libet Theologis quibusdam fingere, utpotè cum nulla res, quacunque dignitate fulgeat, bonitateque sit prædita, ita divinam allicere possit voluntatem, ut hæc ab optimo ad optimum exprimenda prævia quadam morali necessitate censeretur obstricta. Nimirum *vidit quidem Deus cuncta, quæ fecerat, eaque valdè bona esse probavit.* Gen. 1. v. 31. Verum istud conditarum rerum premium non in absoluta earundem perfectione, sed in illarum recta ad finem directione constituendum esse arbitramur. 3. Quamquam autem divinam voluntatem sive in æterno rerum apparatu, sive in earundem genesi ac moderatione à prævia quavis necessitate omnino liberam asseramus, attamen libertatem, quam vocant contradictionis, ipsi adjudicare non audemus. Neque enim fieri posse putamus, ut ejusmodi libertatem exerceret Deus, quin mutationi redderetur obnoxius. 4. Hanc ipsam ob causam haud sustinemus, Divinam voluntatem hæsisse veluti suspensam in æternitate, atque ad sua constituenda decreta suboriente primum vicissitudine temporis se contulisse. 5. Cæterum errat, qui libertatem Deo ita vindicat, ut ejus destruat immutabilitatem. Utraque est credenda, etsi quo pacto concilientur, clarè non intelligatur.

§. VI.

Providentia DEI, Ejusque objecta.

1. **UT** DEUS scientia sua omnia intelligit, sic omnia sua voluntate diligit, non modò, quæ condidit, sed etiam quæ condere posset; non affectu quidem, quem efficientiæ dicunt, sed quem vocant complacentiæ. 2. Eximius hic amor (Providentia audit) divinus mirum in modum elucet in creaturas maximè rationis participes circa salutem generis humani in voluntate efficaci exhibendorum mediorum verè sufficientium in præsentī etiam statu naturæ lapsæ. Atque adeo vult salvos fieri omnes in baptismo regeneratos, hoc secundum fidem catholicam credimus, ait Araus. II. Can. 25. *Omnes baptizatos posse, si velint, fideliter laborare ea, quæ ad salutem pertinent, adimplere.* 3. Nec nos tan-

tum, quin & adultos omnes, ipsosque etiam infantes non baptizatos serio ex parte sua & mediorum vult salvos fieri, cum eos pabulum Diaboli asserere nefas foret, quos pretiosissimo Christi sanguine scimus redemptos. 4. Ideoque jure meritoque nigro calculo signata est propositio Jansenii: *Semipelagianum est dicere: Christum pro omnibus hominibus esse mortuum, & sanguinem effudisse.* 5. Cæterum si quis ex me sciscitetur, cur Deus non omnes infantes lavacro regenerationis adoptet, aut non omnium peccatorum voluntates convertat, cum D. Augustino respondeo: *Utrumque utrique nostrum profundum sit, cur & in majoribus & in minoribus velit alteri & nolit alteri subvenire.*

§. VII.

Prædestinatio & Reprobatio.

1. **C**irca prædestinationem, & reprobationem, oceanum innumeris syrtibus, ac scopulis plenum, multorumque ingeniorum naufragiis famosum, non una circumfertur sententia. 2. Prædestinationem virtualement ad gloriam gratuitam esse incunctanter contra Pelagianos & Semipelagianos asserimus cum D. Aug. *quod multi liberentur, gratia fit, gratiæ sunt agenda.* Sed de formali quid sentiendum? priorne est meritorum prævisione, an posterior? ne torpentes dicamus: *vel sum prædestinatus, vel non sum, &c.* illud secundum utpote sententia juxta Franc. Salesium suavitate nobilissima nobis arridet magis. Nam præterquam, quod ad acendum fidelium diligentiam, & abigendos mentis angores multo fit aptius, ei non obscurè favent S. Scripturæ & SS. PP. testimonia. 3. Porro eam sententiam, qua positiva hominum reprobatio ante absolutam peccati cujuslibet prævisionem facta à Calvino defenditur, cane pejus & angue cum suo Authore execramur, & hæreticam pronuntiare non dubitamus. 4. Quodsi profunditatem tanti Mysterii, dum reprobat *negative* non impertiendo specialem misericordiam, non capias, spera & suspira cum Apostolo: Rom. 11. v. 33. *O altitudo Divitiarum! quam incomprehensibilia sunt judicia ejus! &c.* Sed ubi injustitia? an fortè acceptio Personarum, si quod uni datur, negatur alteri? brevis est ad illud

lud responsio : Neutri debebat Deus, & per consequens in Deo prædestinante est, quod in æternum beati ament, in Deo reprobante non est, quod calumnientur reprobi. 5. Interim aliter circa dogma sensere Sæculo IV. Prædestinatiani, quos unquam extitisse ii solùm negant, quorum interest, nec in C. Arelatenfi paratam fuisse Lucidi condemnationem, nec in Synodo Arausicana Prædestinatianismo anathema dictum.

DE DEO TRINO.

§. VIII.

S. S. S. *Trinitatis Mystrium.*

1. **U**Num Deum in Trinitate & Trinitatem in Unitate veneremur oportet, si velimus audire Catholici. Vid. hæc est fides catholica, ut tres in Deo Personas non confusas, sed sese inter *re* distinctas, & uni numero naturæ indentificatas profiteamur, contra *Sabell. Arian. & Socin. &c.* 2. Ad hujus abstrusissimi Mystrii celsitudinem, ad quam cæcutit ratio, & desipit superba Philosophorum sapientia, citra revelationis præsidia posse hominem mentis aciem erigere, ac vero demonstrationis naturalis genere fretum, aliis quóque rudioris Minervæ illud patefacere Claudianus Mamertus, ac Raimundus Lullius existimârunt. Verùm etsi Catholicus Doctor Mystrium istud à Philosophorum Sophismatibus valeat vindicare, nunquam tamen sola fretus vi mentis illud poterit positiva, ut vocant, demonstratione firmare. 3. Quare, quando Mercurii Trismegisti, Platonis aliorumque pro S. S. S. Triados Mysterio ex Phœnicia, Ægypto, & Græcia virorum producuntur, si licet, testimonia non ex alio fonte hos Ethnicos viros aliquam hujusce Mystrii notitiam hausisse censemus, quam ex S. Codice. 4. Quid? quod neque singulis Hebræis Mystrium istud innotuit. Patriarchas sanè & Prophetas hanc Deo revelante notitiam habuisse fatemur. 5. Hebræorum plebem unum quidem Deum agnovisse & coluisse compertum est, at plures in una Divinitate Personas eam deprehendisse non patimur, nec abs re factum esse putamus, ut Judaicum vulgus Mystrium hoc-

ce lateret, ne scil. pro sua in idololatriam pronitate Polytheismum amplecteretur.

§. IX.

Revelatio hujus Mysterii.

1. **E**t si ineffabile SSS. Trinitatis Mysterium ita ab hominibus sit absconditum, ut nullis ex solo congeniti luminis naturalis promptuario derivatis argumentis demonstrari queat, plura tamen monumenta, eaque luculenta in Scripturis conspiciamus, qui huic Mysterio perhibent fidem. 2. Sed ne discurremus per singula, quæ præcipua sunt, ex testamento tam V. quam N. deligimus & maximè hoc divinum testimonium, dum ad hominis eformationem se comparans Deus ait: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Gen. 1. v. 26. ad veritatem hujus Mysterii ostendendam aptum esse judicamus, & exinde etiam probamus, quod omnia opera, quæ à Theologis appellari consueverunt, ad extra, individua virtute ab adoranda Trinitate prodièrint. 3. Insuper celebrem illum versiculum: *Tres sunt qui testimonium dant in Cælo, &c. ex N. T.* Ep. 1. Joan. cap. 5. v. 7. depromptum, germanum esse ipsius Joannis fœtum putamus, nèque ex margine in textum irrepisse, aut ex allegorica aliqua expositione illum derivasse, sustinemus. Et propterea hunc ipsum textum ad Sabellian. aliòsque Anti-Trinitarios refellendos validum esse arbitramur. 4. Ad Ecclesiastica quoque Patrum monumenta Catholici Doctores pro veritate ejusdem Mysterii asserenda confugere consueverunt, tum verò maximè, quæ ex Symbolo *Quicumque vult salvus esse*, depromuntur. Verum enim vero sit, nec ne Symbolum istud ab Athanasio elaboratum, ignorare malumus, quàm definire. 5. Attamen eos causa cadere, qui laudatum Symbolum ab Athanasio prodiisse non sustinent, pronuntiare non audemus. Neque enim opinionem hanc omni penitus destitutam robore conspiciamus, ac si nec adamari possit, nec deligi.

§. X.

§. X.

Persona Patris.

1. **P**rima S.S.S. Trinitatis Persona Pater, fons, & origo in divinis natura gaudet incommunicata, ingenitus ab æterno gignit filium, qui à procedendi modo per intellectum sapientia & verbum est. 2. Proprium hoc ingenitus seu innascibilis de communi Theologorum placito Patri nunc assignari solitum est, licet id olim Ss. Patribus nonnullis suspectum fuerit, quod H.H. S.S.S. Trinitatis hostes eodem ad evertendam Personarum divinarum consubstantialitatem teste S. Ambros. Lib. unic. de Incarn. c. 8. abuterentur. 3. Ad hæc Patri appropriatur nomen Principium, Author, initium. Sumitur autem principium latissimè pro eo, unde aliquid est, aut fit, aut cognoscitur, ex 5. Met. c. 1. non strictè pro eo, unde aliquid fit, seu causatur. Ex 4. Met. c. 1. vel strictissimè, quod describit Philosophus. 1. Phys. c. 5. & c. 42. dicens: Principia esse, quæ neque ex sese, nèque ex aliis, sed omnia ex ipsis sunt. Quæ in Divinis locum non habent. 4. Quæ de principio (productivo) intelliguntur, ea & ad potentiam productivam (abstrahendo à causalitate) illi synonymam, Patri divino ratione authoritatis primi principii etiam appropriatam, quantum tamen sermonis latini proprietas permittit, applicari oportet. 5. De cætero Patrem in Divinis nec assumpsisse naturam humanam, nec passum aut mortuum esse, satis superque monstrat doctrina Theologica in CC. stabilita contra H.H., qui communi nomine Patri - Passiani dicuntur, quorum author Noëtus, & fautor Petrus Gnapheus est, qui ultimus veteri illi Ecclesiæ trisagio: *Sanctus, Sanctus fortis, Sanctus immortalis* &c. addi voluit, qui crucifixus est, quasi Trinitas tota passionem sustinisset.

§. XI.

Persona Filii.

1. **S**ecunda Trinitatis Persona est Filius, & verè Patris imago, quia Filius, cujus divinitatem, æternamque Verbi ex Patre generationem Summa contentione præ cæteris impugnavit olim

Arius, sive dialectica subtilitate nimium delectatus, sive dolore percitus ob praelatum sibi in Episcopatu Alexandrum, & etiamnum pugnant Sociniani, qui & primævæ Ecclesiæ suffragium sibi arrogare non verentur. 2. Omnia quidem per *Verbum* facta esse scribit Joan. c. 1. v. 3. at non ita evenisse patimur, ut Verbum ipsum à Deo factum esse putemus, ipsoque haud secus ac instrumento usus sit, quo res reliquæ in apertam Lucem prodirent, uti Ariani & Socin. prætendunt, qui caput hoc Joannis prava quadam interpunctione eo consilio corrumpere moluntur, ut ad sensum alienum textum illius detorqueant, atque Divinitatem *Verbo*, si per ipsos licet, subducant. 3. Utrâque infringunt molitionem plurima atque apertissima sacrae Scripturae testimonia, & maximè inverecunda Socinianorum gloriatio eliditur perpetua serie traditionis ab Apostolis ad Nicænam usque Synodum continuata, cum ex Ante-Nicænis PP. vix ullus reperitur, qui Filium Patri coæternum & consubstantialem non docuerit. Nullus certè, qui secus docuerit. 4. Vocabulum *Homoousion*, quo nullum opportunius sive ad declarandam Verbi divinitatem, sive ad convellendos Arii & Sabellii utrîque oppositos errores recte ac sapienter à Nicæno C. in fidei thesseram est consecratum. 5. Qui porro Liberium P., etsi formulæ alicui subscripserit, hæresi consensisse propugnat, vel ignorantia laborat, vel pravo calumniandi studio abripitur. Ariminensium autem PP. pars longe maxima ab hæresis suspitione prorsus est aliena, & hinc universim verum non est illud à D. Hieronymo dictum: *ingemuisse universum orbem, & se Arrianum miratum fuisse.*

§. XII.

Persona Spiritus S.

1. **T**ertia in Deitate Persona Spiritus S. est, quem Personam in Deo verè subsistentem Patri ac Filio consubstantialem esse, ex proprietatibus, & operationibus, quas ei constanter & ubique tribuit Scriptura, manifestè evincitur, & perpetua Ecclesiæ traditione adstruitur contra Paulum Samosat. & Socin. 2. Quod ex impiis Arianorum placitis sequebatur, Spiritum S. esse creaturam,

turam, id primo palam propugnare aggressus est Macedonius Sæculo IV, qui Ario pejor sensit indignius de Paraclito, quàm is de Filio, dum suam Spiritus S. divinitatem eripere meditabatur, quem sequebantur Aetius, & Semi-Ariani &c. 3. Spiritum S. ex Patre solo esse docuit impii Schismatis Parens Photius, ac tuentur Schismatici Græci ejus sequaces. Ex Filio autem sicuti ex Patre Spiritum S. procedere clarè tradunt scripturæ, prædicant SS. PP. etiam Græci, non semel definierunt Oecumenicæ Synodi ex utraque Ecclesia congregatæ, atque ex fidei principiis colligit ratio. 4. Tantum autem abest, ut Ecclesia Latina symbolo constantinopolitano addendo particulam *Filiòque* contravenerit ~~gener~~ ^{gener} ~~minæ~~ Synodi decreto, ut potius rectè & laudabilissimè egerit. Eaque additio, quanquam tardius à Romanis suscepta fuerit, in variis tamen occidentalis Ecclesiæ partibus ante Photianum Schisma jam facta fuit. Nimirum Symbolum Fidei Christianæ explicatius proponere licuit Nicæno Concilio contrà Arianos, Constantinopolitano contra Pnevmatomachos. Quid ni & Lugdunensi II. & Florentino particulam *Filiòque* insertam approbare licuit contra Michael. Cerul. Patriarcham Constantinopolitan. qui vixit circa an. 1053. 5. Inter hæc Pater & Filius, quia unica spirandi virtute & actione tertiam Personam emittunt, unum & idem sunt illius principium.

Filiòque

§. XIII.

Processiones, & Relationes Divinæ.

1. **E**X fide in Deo *ad intra* admittendæ sunt processiones reales, atque immanentes duæ, nec plures, nec pauciores. Una per intellectum, altera per voluntatem, quarum Divinarum processuum principium *quod* ex omnium confessione est Persona, quæ producere dicitur. Principium *quo* proximum videtur collocandum in intelligendi, ac volendi facultate, seu potius actu. Nimirum Filii in dictione, & Spiritus S. in spiratione. 2. Processionem Verbi veram esse generationem, unde & Filius dicitur, non item processionem Spiritus S. Fidei veritas est. Sed quæ hujus ratio discriminis? Hic si unquam *Deus posuit tenebras latibulum suum.*

*suum. Psalm. 17. v. 12. & nodum hunc diffindere diffidit cum S. Aug. S. Hilarius dicens. Nescio, & consolabor me tamen. Archangeli nesciunt, Angeli non audierunt, Propheta non prædixit, Apostolus non interrogavit, Filius ipse non edidit. 3. Eadem fides admittit adæquatam circum - infessionem, quæ est mutua & necessaria divinarum Personarum inexistencia, cujus adæquata ratio est naturæ unitas, ac Personarum cum natura identitas. 4. Quatuor præterea in Deo sunt relationes originis reales, Paternitas, Filieitas, Spiratio activa, & passiva; et per has relationes Personæ divinæ in singulari ratione hujus, illiusve Personæ formaliter constituuntur; vid. Pater per Paternitatem &c. 5. Cæterum, quoniam multa circa tantum arcanum scrutari S. Augustino tanto Doctore lib. 1. de Trinit. c. 3. est periculosum, cum Ecclesia sufficiat dicere: *Gloria Patri & Filio &c. Sicut erat in principio &c.**

DE BEATITUDINE.

§. XIV.

Beatitudo æterna, Ejusque Peristases.

1. **B**eatitudo hominis *objectiva* creatum bonum nullum est, nec omnia simul conjuncta, utpote quæ sunt aut falsa, aut vana, aut levia, sed ex ore Psaltis Regii quivis dicet: *Satiabor, cum apparuerit gloria tua: Psal. 16. v. 14. Formalis* est aliqua Beati operatio. An visio? an amor? an utrûmque? difficultatem facit, quid sit beatitudo satians. Utrûmque ad perfectè satiandum videtur necessarium, & sic Deum possidemus, eique unimur.
2. *Deum videbimus, sicuti est.* Joan. 3. eò clarius, quò fortius est lumen gloriæ, quod, ut intellectus divinæ Majestatis radios ferre possit, absolutè necessarium esse dicimus contra Beguardos & Beguinas in C. Vien. damnatos & in Clement. cap. Ad nostrum tit. de HH. imò etiam perfectionem intellectus majorem, ad clariorem visionem Dei plurimum conferre existimamus.
3. Apostoli vestigiis inhæsuri dicentis: *Lucem inhabitat inaccessibilem, quem nullus hominum vidit, nec videre potest;* ad Timot. 6. v. 16. hoc beneficium videndi Deum oculo corporeo prorsus abnegamus, utpote cum Cælum pro anseribus possibile convellit sen-

sensum Ecclesiæ, & præcludit viam probandi mentem spiritua-
lem, imo nec substantiæ cuicunque creatæ adjudicare audemus.
Contra Antropomorphitas &c. 4. Animæ autem illorum fide-
lium, quibus dum à corpore dissolvuntur, nihil omnino super-
est luendum, rectâ ad cœlestem patriam perveniunt, ibique Deum
facie ad faciem intuentur, æternæque donantur beatitate, corpo-
ra vero post æternum diei judicium resurgent, & tum ipsis fors
illa continget, quæ pridem contigit animæ. Et hinc beatorum
corpora mira subtilitate, splendore, & celeritate impertientur,
atque cum anima ibunt in perpetuas æternitates. Beatissimæ Vir-
ginis tantum specialis fuit hæc prærogativa, ut cum corpore cœlestia
regna conscenderit. 5. Cæterùm etsi Joannes XXII. tùm in mil-
lenariorum Sententiam, tùm differendæ visionis ad extremum us-
que Diei judicium plus æquo forsan inclinaverit, eam tamen ex
cathedra definiisse non convinci posse arbitramur.

EX LIBRO II. SENTENTIARUM.

De Primo homine, Actibus humanis,
Legibus, Peccatis, & Gratia.

DE PRIMO HOMINE.

§. XV.

Primi Hominis conditio.

1. **A**damus, quem primum inter cæteros homines fuisse tue-
mur contra Præ-Adamitas, in prima sui creatione multo
plurimis donis quâ naturæ quâve gratiæ tum secundum corpus,
tum animam cumulabatur; itâ ut verè de eo Psalmista cecinerit:
Paulò minus minoratus ab Angelis &c. Ps. 8: v. 6. 2. Primo imper-
tiebatur munificentia sui conditoris justitia originis, quæ sensiti-
vum compescebat appetitum, ne adversus rationem obniteretur.
2. Donabatur gratia habituali, quæ eum cum Deo arctissimò jun-
gebat

gebat vinculo. 3. Præterea primus Parens habebat posse non mori, at non posse mori, teste D. Aug. adeptus fuisset, si acceptam justitiam obtemperando servâisset. 3. Et hinc erravit decumanum errorem Pelagius, qui mortem in Proto-Parentem quôque debachaturam censebat, sive præceptum stando servâisset, sive labendo illud violâisset. 4. Innoxio quidem consilio aliquot Patrum animis opinio ista pridem infederat, sed Pelagii spectato sensu, atque fine eam omnes abdicârunt, utpote qui optimè senserunt, ex putido fonte derivari, tum mortem pænæ loco habendam non esse, nec propterea culpam in omnes grassari; tum naturam hominis non esse lethali inflicto vulnere Sauciatam, ac propterea nec mediatoris ope & opere indigere. 5. Interim hæc aliâque plura dona à divino largitore recepit, ita, ut ad ea elargienda nullam senserit Deus vel ex conditione naturæ, vel ex indole bonitatis suæ necessitatem, & idcirco *Statum Naturæ Puræ* veluti possibilem agnoscimus contra Luth. Calv. Baj. Jansen. Quesnell. &c.

DE ACTIBUS HUMANIS.

§. XVI.

Voluntarium & Liberum Actus Humani.

1. **V**oluntarium dicitur, quodcunque fit ex cognitione intellectus, & propensione voluntatis, & hinc actus humanus voluntarius est sic, quatenus procedit ab intrinseco, cum cognitione finis. 2. Ea solum rationem voluntarii perimunt, quæ vel cognitionem adimunt, ut ignorantia insuperabilis, vel propensionem, uti violentia; metus autem etiam cadens in constantem virum non tollit, sed minuit voluntarium. Concupiscentia verò partim minuit obscurando cognitionem, partim auget acuendo inclinationem. 3. In homine etiam lapsa datur liberum arbitrium non tantum à coactione, sed etiam Simplici necessitate, quod nec per fatum Simonis Magi, nec per influxum syderum & deductam ex eo necessitatem à Priscillianistis & Stoicis, nec per præscientiam Dei ut Marcion. & Wicleff. trepidaverunt timore ubi
non

non erat timor, nec per malam Sartam de duplici anima à Manichæis fabulam tollitur. Imò ad de- & merendum eam exigì, satis evincit vel ipsa ratio, asserit passim Scriptura S. confirmant ubique SS. PP. & sic denique sentiunt omnes Catholici contra Luth. Calv. Jansen. &c. 4. Eidem dogmati tam favet Augustinus, quam opposito contradicat. Peccantes quidem cum Adamo libertatem amisimus à peccato, à concupiscentia, à miseria, sed non à necessitate. Nec quisquam dixerit: *quod illo peccato, ait ille, perierit liberum arbitrium de humano genere, sed ea tantum libertas, quæ in Paradiso fuit habendi plenam cum immortalitate justitiam.* 5. De Reliquo homo deliberatè & humano modo agens debet operari propter aliquem finem, qui, ut actus moraliter bonus sit, honestus sit oportet, nec licitum & agere ob solam voluptatem ex Thesis 8 & 9. exauthoratis ab Innocent XI. Non tamen necesse est, ut omnes actiones nostræ actu ad Deum seu finem ultimum referantur.

§. XVII.

Regula Actuum humanorum proxima.

1. **C**onscientia, quam formalem, & proximam morum regulam esse agnoscimus, est dictamen practicum intellectus, quid hic & nunc pensatis omnibus circumstantiis sit agendum vel omittendum, quam rectè aliquid præcipientem, vel prohibentem sequi jubemur, ex illo Ap. *omne quod non est ex fide, peccatum est.* Rom. 14. v. 23. 2. Qui rectè operari cupit, rectum sibi debet efformare dictamen conscientiae. Ejusmodi non erit, nisi habeatur judicium de materiali actionis honestate, & certitudo de formali: & ex hoc principio solvitur quæstio inter morales Theologos id ætatis celebriter agitari solita, nimirum quid liceat in concursu opinionum probabilium & tutarum cum probabilioribus & tutioribus, &c. 3. Nos cum Doctore Seraph. in Compendio Theol. lib. 2. cap. 52. Laxitatis perinde ac nimiae severitatis inimici dicimus, licitum esse sequi opinionem verè & solide probabilem ac tutam etiam in concursu probabilioris, & tutioris, non tamen ita universim, quin in diversis casibus contrarium sit

tenendum. Et maximè in materia Fidei, Justitiæ, Charitatis, Sacramentis administrandis &c. 4. Nec est illicitum cum conscientia speculativè, quod ajunt, dubia operari, modò operaturus practicè judicet, opus sibi licitum. 5. Denique conscientia hypocritica in quisquiliis tenera, in lege Dei, aut Ecclesiæ &c. relaxata est damnanda, & vaga, quæ quoties infirmatur, toties diversum quærit medicum, contenta muto & cæco, ut sacrilega est execanda.

§. XVIII.

Regula Actuum Humanorum remota. Lex in genere.

1. **L**ex, cujus nomine intelligi vulgo solet quædam regula actuum humanorum directiva pro bono communi à superiore imposita, per se stabilis, justa &c. in quo legislatoris actu sita sit, dissentiunt se se inter Theologi; cum iis nos consentimus, qui eam reponunt in efficaci voluntatis actu, quo legislator intendit subditos suos obligare. 2. Legis causa efficiens primaria est Deus, secundaria vel communitas, vel qui communitatis vices gerit. Finalis bonum commune, effectus primus obligare subditos, secundus bonos reddere. 3. Lex non obligat, si præcipiat quidquam, quod legi naturali, vel æternæ contradicat, aut subditis injungat, quæ non possit adimpleri, aut vetet aliquid, à quo sese abstinere non possint, & nisi præterea ad eam accesserit promulgatio ad ejus notitiam sufficiens; quanquam pro legum diversitate diversa. 4. Porro cum omnis auctoritas humana per se à Deo procedat, vel immediatè, vel mediatè saltem, hinc sequitur, quod si quæ Lex ab hominibus lata proprietates superius recensitas habeat, obliget illa subditos in conscientia, & aliquando sub peccati mortalis reatu, etiamsi à subditis acceptata non fuerit. Neque tamen actus humani interni directè & primariò legibus humanis subjacent, sed indirectè tantùm & quatenus sunt cum externis ita conjuncti moraliter, ut ab iis tanquam à principiis, à quibus prodeunt, externi dependeant. 5. Cui condendæ Legis jus competit, hic à lege solutus est, quoad vim coactivam, sed à directiva nullatenus, eximitur, & insuper ab iis, quas sanxit, legibus dispensare potest, quan-

quanquam, si certis in casibus concedatur dispensatio sine causa legitima, peccat legislator, & subditus utendo peccabit.

§. XIX.

Lex in Specie.

1. **L** Ex æterna sic est omnium Legum prima radix, ac principium, ut ab ea Leges omnes temporaneæ, tum dirigendi, tum obligandi totam vim suam depromant, & illa est secundum D. Aug. suprema quædam ratio in summo rerum omnium principe Deo constituta ordinem naturalem conservari jubens, & perturbari vetans. Lib. 22. contra Faust. cap. 27. 2. Ab æterna Lege sic derivatur Lex naturalis, ut nihil sit præter Legem æternam omnibus hominibus impressam, ac intimatam. 3. Legi naturali Deus superaddit legem positivam, & quidem geminam. Veterem unam, quæ à Moyse tempore ad usque novum Legislatorem Christum inter Judæos viguit. Novam alteram, quæ à Christo authore usque ad consumationem sæculi inter Christianos vigeat. 4. Primæ triplex fuit materia moralis, judicialis, & cæremonialis, cui respondet triplex præceptorum genus, moralium &c. omnia à Deo solo judæis per Moysen tradita, omnia Sancta, ac Judæorum animis in praxi virtutum excitandis aptissima, quod contra Marcionem, ac Manichæos fide sancitum est, ad quos propè accedunt Novatores, qui ducibus Luthero & Jansenio non solum negant, eam judæis præscriptam ad eorum in hac vita sanctificationem, & æternam in altera beatitudinem, sed ad augendas illorum prævaricationes sic impositam volunt, ut per eam haberetur quidem scientia rerum agendarum, at sine gratia rebus agendis necessaria. 5. Legem veterem jam desuisse fide constat contra Cerinthum & Ebionem. Sed quo tempore, non ita constat inter Theologos. In eorum nos imus opinionem, qui asserunt interiisse quodam modo, cum Christus in cruce mortuus est, non tamen omnino abrogatum est, nisi in die Pentecostes, iisque assentimur, qui quo ad legalia D. Augustino suffragantur.

DE PECCATIS.

§. XX.

Peccati Natura.

1. **Q**Uoniam minimè notitia vitiorum, sed vitia ipsa displicere debent Theologis. *S. Aug. teste Lib. 9. de Trinit. cap. 9.* nos in cognitionem peccati ut veniamus, idem in concreto sumptum cum eodem Lib. 22. contra faustum Manich. c. 27. definimus dictum, factum vel concupitum contra legem Dei æternam. Vel pressius peccatum est libera transgressio regulæ moralis dirigentis ad finem ultimum. 2. Peccatum juxta ipsum *Ap. Rom. 3. v. 21.* ex lege cognoscitur. Vid. per collationem vitæ hominis cum lege, uti maculæ faciei cognoscuntur per comparisonem faciei cum speculo, ac proinde quodcunque peccatum est ejusmodi, ut graviter repugnans rationi sit necessario etiam offensa Supremi Numinis. 3. Et per consequens peccatum Philosophicum ita dictum necessario (saltem practicè ac moraliter loquendo) simul Theologicum esse videtur ex confixa Thesi 2. ab Alexandro VIII. 24. Aug. 1690. 4. Porro nullius peccati malitia ita crescere, & augeri potest, ut dici possit simpliciter infinita; 5. Utrum autem peccatum in abstracto acceptum in positivo aut privativo, uti in scholis loquimur, sit constituendum, quæstio est illarum QQ. catalago inferenda, quæ salva fide catholica pro & contra in Lycaeis liberè deceptantur. Scoti affectu peccati commissionis essentiam in privatione rectitudinis debitæ actioni constitutam esse arbitrantur.

§. XXI.

Peccati Proprietas.

1. **Q**Uemadmodum omnia peccata inter sese non sunt connexa, ita, ut, qui comittit unum, fiat omnium reus, sic nec omnia sunt inter se æqualia in gravitate malitiæ, contra quam Stoici, Joviniani, ac Novatiani paradoxo errore pronuntiârunt. 2. Ac proinde dari mortalia & venialia ex natura sua, & non tantum ex imputatione, vel non imputatione Dei, eaque tum in fidelibus,
tum

tum in infidelibus contra Luth. & Calv. tam in reprobis, quàm sæpè etiam in prædestinatis contra Wicleffum illorum Hodegum nobis extra controversiam esse videtur ex claris exemplis è S. Codice repetitis Adami Gen. 3. v. 6. Davidis 2. Reg. c. 12. v. 7. Magdalenæ Luc. 8. v. 2. Latronis cruci affixi Luc. 23. v. 40. Petri Math. 26. v. 74. Pauli Act. 9. v. 1. &c. &c. 3. Inæqualitas autem eorundem non repetitur ex eo, quod grave legi, & leve consilio adverteretur, sed quod illud sit privatio rectitudinis necessariæ, istud verò rectitudinis solum utilis ad finem ultimum indipiscendum. 4. Porro specificam distinctionem peccatorum proximè & formaliter depromi dicimus ab identitate & differentia rectitudinum ad diversas virtutes, vel etiam subin ad eandem virtutem sub diversa tamen ratione per excessum vel defectum honestante. Numerica vero diversitas à discrimine objectorum totalium duntaxat non attenditur, sed præcipuè ex morali actuum voluntatis interruptione petitur, quam fieri putamus, dum vel actus voluntatis retractatur, vel dum voluntas liberè cessat ab actu, ut sese alio convertere possit. 5. De cætero ex venialibus quantumvis numero auctis præscindendo à fine, periculo, scandalo, aut legis contemptu nunquam mortale evadit, imò ne voluntas quidem perpetrandi omnia peccata levia à quibusdam Theologis graviore crimine postulatur, etsi opus in praxi aleæ periculosæ plenissimum mihi videatur.

§. XXII.

Peccati mortalis & Venialis pœna.

1. **P**œna peccati gravis est æterna tum damni ex illo: *An nescitis, quia regnum Dei non possidebunt &c.* 1. Cor. 7. Tum sensus ex isto: *Discedite maledicti in ignem æternum.* Math. 25. v. 41. frustra insipientibus contra Platonis & Metempsicostis, quorum uti scripta, ita errorem amplexi sunt Origenes, Sociniani &c. 2. Néque huic dogmati orthodoxo officere potest liberatio Trajani Imp. precibus S. Gregorii M. passim adscripta, utpote fabularum anilium censui accensenda vel ex illo trito: *Ex inferno nulla est redemptio.* 3. Pœna venialibus taxata est finita, & finienda vel in hac vel in alia vita sustinenda. 4. Et ita per consequen-

sequentiam doctrinae carcerem, in quo animae fidelium post hanc vitam ad tempus igne quodam excruciantur, ac purgantur, quem propterea sacri Doctores purgatorium appellare consueverunt, credendum esse censemus contra Waldenses, Albigenes, Lutheranos &c. & ita necessaria est hujus fides ad salutem, ut, qui purgatorium rejicit, ob vel id ipsum solum aeterna morte sit periturus. 5. Lutheri autem ipsius circa hoc dogma tam inconstantia, quam dissensio sat indicat causae, quam tuetur injustitiam, ut, qui modo ignem hunc lustralem negat, modo asserit. *Negat in art. ad Conc. Mant.* Purgatorium cum omni honore, cultu, & caeremoniis pro mera diabolica fascinatione reputandum est. *Asserit disput. Lipsica. cap. de Purg.* Ego credo fortiter, imò ausim dicere, scio esse Purgatorium, facile persuadeor in scripturis fieri de eo mentionem.

§. XXIII.

Peccati Causa.

1. **U**T peccati origo deprehendatur, non est in Manichæorum partes concedendum, & propterea sibi quisque nostrum proprias deferat culpas, neque eos in quoddam regerat fatum, quo homines vel inviti à recto calle abducantur. 2. Arbitrium, quo Deo largiente instituti ad ignem vel aquam manum admovevere possumus, illud est, cui tanquam causae deputanda sunt crimina. 3. Etsi autem divina mens ab ipsa aeternitate, ut cæteras hominum operationes, ita futuras eorundem culpas non fallaci quidem, dubia, incertaque cognitione, sed certa prorsus atque perspicua præsentiatur, non minus tamen adversatur, Deum esse causam peccati alieni à creatura commissi, quam proprii etiam levissimi, aut minimi à se perpetrati: utpote qui peccatis non delectatur. *Deut. 18. v. 12.* 4. Quocirca Lutherus, Calvinus, & qui cum his colludunt, Libertini, authorem peccati Deum facientes, vel unico hoc errore sat superque prodidère suum jam diu antiquatas hæreses restaurandi studium, dum Simonis Magi, Cerdonis, Marcionis, Manetis &c. antiquam crambem ad nauseam usque recoxerunt, & S. Scripturae textus ad alienos Sensus detorquent,

quent, eaque ceu naso cereo abutuntur. 5. Porro indirecta peccatorum causa varia esse potest. Imprimis Dæmon juxta illud: *vos ex Patre diabolo estis*. Joan. 8. v. 44. deinde mali & perversi socii, qui illius vicibus funguntur ex isto: *cum perverso pervertes*. Psalm. 17. v. 27. & demum hostis domesticus concupiscentia ex hoc: *unusquisque tentatur à concupiscentia sua, quæ cum conceperit, parit peccatum*. Jacob. 1. v. 14. 15. &c.

§. XXIV.

Peccati Originalis Existentia & Essentia.

1. **P**Eccatum originis dari in posteris Adæ unum ex præcipuis orthodoxæ fidei fundamentis asserit M. Augustinus habetque in iis non solum *rationem pænæ*, sed veram omninò & propriam rationem culpæ, idque S. Scriptura docet. Psalm. 50. v. 7. Os. 6. v. 72. Cor. 5. v. 14. & maximè Rom. 5. v. 12. Traditio invariata evincit, & argumenta Theologica persuadent contra Pelagianos, Armenos, Albigeneses, Anabaptistas, Zwinglianos &c.

2. Neque Pelagii, Cœlestii, & Juliani errores in C. C. Diaspolitano in Palæstina, Milevitano in Africa, Arausicano in Gallia reprobatos approbavit Zosimus P. utpote à quo in hisce erroribus, qui astutam vapido servabant pectore vulpem, se Catholicos simulantibus teste D. Aug. voluntas emendationis, non falsitas dogmatis fuit approbata. Lib. 2. ad Bonifac. c. 3.

3. At quî peccatum ab Adamo commissum peccatum nostrum, & ut loquitur Trid. Sess. 5. Can. 3. unicuique proprium esse possit? satis pro modulo nostro respondisse videbimur, si dixerimus, peccatum Protoplasti proprium physicè, moraliter nostrum esse vi pacti cum eo initi, ipsosque posteros ob inclusas voluntates directè contingentis, ut etiam ipsi propriè censeantur lapsi in Adamo.

4. Quod tamen pactum Os. 6. v. 7. probabiliter insinuaturnecessario non fuit formale, ut Adam omnium caput morale constitueretur, sed sufficebat illa constitutio Gen. 2. v. 16. & 17. &c. assignata, quæ utique fuit sat efficax & seria. Uti exemplo est tutor, qui etiam invitus constitui valet. L. 1. ff. de tutoribus.

5. Interim illos novos ausus Theologia vera tam risu explodere, quam indignatione

satis exprobrare non potest, quibus Lutherana schola orbi parat obtrudere concupiscentiam esse peccatum originale &c.

§. XXV.

Peccati Originalis Subjectum & Pœna.

1. **P**Eccato originis omnes ad unum generatione ordinaria, & naturali ab Adamo progeniti contemnerantur ex illo *Rom. 5. v. 12. &c.* contra Pelagianos, Socinianos &c. & sic omnes nos documenta damus, qua simus origine nati. 2. Ab hoc nævo eo ipso non sunt liberi, quia liberi Adæ, etiam infantes ex fidelibus & piis parentibus nati ingemiscunt cum Davide confusione pleno, etsi ex pientissimis parentibus oriundo. *In iniquitatibus conceptus sum &c.* Psal. 50. v. 7. & propterea etiam illorum infantes in sua conceptione verè cum anima capiunt servitutem prius orci ludibria, quam id mereri sciant. 3. Pœna piaculi primævi est mors tum corporis, tum animæ, nec non omnis generis ærumnæ, ac miseriæ, quibus tantum non omnes opprimuntur, verè dicentes E vel A. quotquot nascuntur ab Eva, ut Nicolaus Lyra illud Sapientiæ 7: *p primam vocem similem omnibus emisit plorans*, interpretatur. 4. Etsi interea parvulos, aliosque abortivos hominum foetus, qui sine undis salutaribus vitæ usura exuuntur, propter insitam stirpis maculatæ labem divino conspectu privatum iri persuasi simus ex isto: *Nisi quis renatus fuerit &c. &c.* Joan. 3. v. 5. 5. Nihil tamen pœnæ sensus vel tristitiæ de amissa illa beatitudine, & perennatura felicitate perpeffuros esse sustinemus contra Cl. Berti, aliosque, qui quidem malè & in officiosa penna *tortores parvulorum* nuncupantur.

§. XXVII.

Immaculata B. V. M. Conceptio.

1. **Q**Uantumvis omnes & soli naturali generationis feminativæ via ex Adamo descendentes labem originale certo contraxerint, ab ea tamen etiam in primo conceptionis instanti immunem fuisse, & solam quidem semper intaminatam Dei Genitricem

tricem Mariam pro filiali observantia juxta laudatissimam plurimum Academicarum consuetudinem asserimus ; 2. Idque sic defendimus, ut neminem contra sentientem erroris condemnare velimus, quousque Ecclesia columna & firmamentum veritatis piam opinionem, quæ S. Scripturæ SS. PP. summorum Pontificum Decretis, totius Ecclesiæ sensui, sanæ rationi, & perfectionibus divinis apprimis est conformis, ex cathedra definierit. 3. Imò eandem intemeratam semper Virginem, dum primo pacto minime inclusam pronuntiamus, *debitum* simul *proximum* contrahendi primogeniam maculam ab ea audacter excludimus. 4. Etsi *debitum remotum*, quod solum est obnoxeitas, ut vocant, intrandi pactum, nisi præservetur, in Illibata Matre salvo Maternitatis honore negare non audeamus. 5. Quare, ubi de peccatis agitur, de B. V. Maria propter honorem divini Filii cum D. Aug. *Lib. de Nat. & Grat. c. 36.* nullam prorsus volo habere quæstionem.

DE GRATIA.

§. XXVII.

Gratiæ Existentia.

1. **D**ivinæ Gratiæ existentiam, quam mirabilis illa sanguinis & aquæ ex discisso Christi latere effusio portendebat, SS. PP. & CC. ipsaque adeo Ecclesia hætenus constanter tradiderunt, eamque tam authoritate sua, quam copiosa ratione ita roborarunt, ut qui in pleno meridie cæcutire noluerit, aut impiorum Sectis adhærere, eandem nolens volens admittere cogatur. 2. Per gratiam propriè ac Theologicè sumptam intelligimus *donum* supernaturale gratuitum naturæ rationali ex meritis Christi à Deo collatum ad opera salutaria, & ordinatum ad vitam æternam consequendam. 3. Gratiæ hujus ratio formalis sita est in quadam superexcellencia, quæ vires omnes cujuscunque creaturæ tam activas, quam passivas quàm phycas quàmve morales exsuperet, cujus supernaturalitas arguitur ex illa ordinis proportionem, quam habet cum intentionali possessione Dei. 4. Quocirca naturæ humanæ

sublimatio & exaltatio in consortium divinæ naturæ debita non fuit integritati primi hominis, sed potuit *Deus* potentia etiam cæteris suis perfectionibus temperata eum ab initio talem creare (excepto utique peccato) qualis nunc nascitur contra Pelagium &c. §. Gratia sic accepta pro dono supernaturali &c. Satis apte paritur in gratiam gratum facientem &c. & in gratiam gratis datam &c. in quarum ponderatione paululum immorari nos decet, *quippe optima beneficiorum custos est ipsa memoria, & perpetua confessio gratiarum.* S. J. Chryf. hom. 25. in Matth.

§. XXVIII.

Gratiæ & Naturæ Virtus.

1. **E**Xistentiam divinæ Gratiæ maximè etiam probat magna ejusdem & indispensabilis in statu naturæ lapsæ necessitas, ad omnes, & singulos actus ordinis supernaturales eliciendos. Et imprimis quidem intellectus humanus, qui ne omnes quidem veritates naturales sive *distributive* sive *collective* sumptas attingere valet, supernaturales minime cognoscere potest, divino lumine specialiter non prælucente. 2. Deinde neque potis est voluntas totam legem naturalem saltem diu, imo nec unum præceptum difficile servare, nec unam gravem tentationem vincere, nec amorem Dei super omnia perfectum & efficacem elicere, nec lapsa resurgere, multo minus ad finem usque perseverare sine speciali gratiæ præsidio. 3. Quin imò ne justus quidem omnia venialia etiam *distributive* sumpta evitare potest (potentia scilicet morali) sine specialissima gratia ab habituali & actualibus distincta. Quo tamen privilegio B. V. M. donatam fuisse scimus, alios ab *ipsa* ignoramus. 4. Quantumvis vero necessaria sit ad humanas operationes divina gratia, sine hac tamen naturam adeo corruptam non dicimus, ut nihil omninò possit nisi peccare, ut cum Bajanis somniarunt Jansen. Quesnell. & eorum complices. 5. Et hanc ob causam intellectum in statu naturæ lapsæ veritates aliquas naturales tum speculativas, tum practicas sine singulari gratiæ adminiculo, imò & supernaturales supposita revelatione cognoscere posse finimus. Et insuper voluntatem sine speciali gratiæ subsidio præcepta

cepta naturalia brevi saltem tempore servare, tentationes aliquas leves vincere, actum amoris Dei ut authoris naturæ utcunque imperfectum elicere posse existimamus.

§. XXIX.

Authoritas D. Augustini circa Gratiam.

1. **E**T si D. Augustinus in materia de Gratia & prædestinatione inter cæteros Ecclesiæ Patres non secus, ac sol inter minora sydera præfulgeat, ejus tamen authoritas non est irrefragabilis, nisi quoad puncta à CC. & summis PP. approbata ut vera, quæ habentur in Ep. Coelestini 1. ad Epp. Galliæ apud Prosperum in fine ejus operum. 2. Et idcirco errant errorem non ferendum Jansenii asseclæ, dum Augustinum (quem mordicus à se stare volunt, sed malè, cum Augustinus Hipponensis tantum distat ab Augustino Yprensi, quantum ab hæresi distat veritas) Ecclesiæ authoritati anteferendum prædicant. Nimirum quo jure licuit Augustino dicere: *Evangelio* non crederem, nisi Ecclesiæ authoritas me commoveret, eodem, & fortiori nobis licebit dicere: Augustino non crederem &c. 3. Quocirca jure damnata fuit ab Alexandro VIII. 7. Decemb. 1690. hæc thesis 30. omnis, qui invenerit doctrinam in Augustino clarè fundatam, illam absolutè potest tenere & docere non respiciendo ad ullam Pontificis Bullam. 4. Veterum quidem quorundam Patrum opem in Augustinum teste Prospero Aquitano Massilienses obtendebant, ac si Augustini doctrina ab illorum semitis aberraret, & Pel- ac Semipelagianis patrocinaretur. Verum idem S. Pater neque contra Pel- neque contra Semipelagianos gratiam *neccessantem* asseruit, sed negatam ab illis HH. internæ ipsam voluntatem afficientis, atque ad initium fidei necessariæ gratiæ neccessitatem propugnavit. 5. Et hinc in materia gratiæ verba Augustini ferme descripsimus, ut nos in ea Augustinum sequi significaremus.

§. XXX.

Errores Veterum HH. & Eorum Effugia.

1. **S**Æculo V. exorta est hæresis Pelagiana, cui Rufinus Aquilejensis in sua librorum Originis versione primus omnium prælusit, quam deinde Cœlestii ac Juliani ope fretus ferè ubique disseminavit. 2. Hæresis hæc coaluit ex errore multiplici, quorum *1mus* fuit, primum Parentem fuisse conditum à Deo talem, quales nos nascimur. *2dus*; Naturam sibi sufficere ad benè agendum, & ad vitanda omnia peccata. *3tius*. Gratiam hujus status non esse aliam, quam liberum arbitrium à Deo nostræ naturæ sine ullis præcedentibus meritis concessum. *4tus*. habere nos à nobismet ipsis initium fidei, & in ea perseverantiam. *5tus*. Parvulos sacro fonte tingi non in remissionem peccati, sed in regnum Dei &c. 3. Hos errores ut caute tegerent Pelagiani, mirum est, quot & quantis cavillationibus usi sint. Sed quæ fuerit illa habetur ex his Juliani verbis: *Quidquid potest homo ex libero arbitrio, cujus gratiæ debetur, nisi ejus, qui eum condidit cum libero arbitrio?* aliquando post admiscere aliam gratiam, quæ sita foret *non in auxiliis virtutis Christi, sed in imitationis exemplo*. Denique præter gratiam externam, uti Verbi Incarnationem, Sacramenta, prædicationem Evangelii, exempla Sanctorum, &c. gratiam internam agnoverunt, non quidem necessariam, sed utilem, nec à Deo nobis collatam *nisi propter merita bonæ voluntatis*. 4. Eodem sæculo V. in Galliis emerfit hæresis Semipelagiana, cujus fautores, cum ad Pelagianismum propius accederent, ideo dicti sunt Semipelagiani, quorum præcipuus, & generalis error fuit, assignandum esse aliquid ex parte hominis, quod esset prædestinationis ac salutis initium; & hinc varia commentum sunt. 1. Dari gratiam propter merita conditionatè futura & cognita. 2. Gratiam quantumvis ad omne opus bonum necessariam, non conferri tamen, nisi ex prævia quadam ac bona hominis voluntate. 3. Eam esse ita indifferentem ad agendum, ut consensus esset non gratiæ, sed voluntati tribuendus &c. 5. Veterum quidem Patrum patrocinium Massilienses obtendebant, & præ cæteris ad S. Chrysostomum provocabant. Verùm si S. Chrys. animum, consiliúmque, quæ
par

par est, lege spectemus, nullum Massiliensibus Patrocinium impendere potuisse existimamus, eumque neque Semipelagianis praeluisse, neque illorum errori viam parasse sustinemus.

§. XXXI.

Errores Recentiorum HH. & Eorum Effugia.

1. **S**Æculo XVI. præcipui gratiæ inimici fuere Lutherus & Calvinus, eorumque asseclæ, quos erroneo spiritu ductos fuisse ex continuo contradictionum, dissensionum, & mutationum, caractere fatis superque ostenditur. 2. Hoc eodem sæculo varios etiam errores circa gratiam sparsit Mich. Bajus Doctor Lovaniensis, quem secutus est Sæculo XVII. Jansenius Yprensis Episcopus, cujus erroneum systema sat benè demonstrant quinque famosæ propositiones, quas à Jansenio revera in libro *Augustinus* dicto traditas doctrinæ Augustini è diametro repugnare ex amborum scriptis abundè commonstratur, cujus vestigia hodie etiamnum premunt Quesnelliani. Horum HH. primi omnino nullum effugium, debile Bajani obtinent, in commate seu virgula famosa, aut quod propositiones sui præcursoris in globo, ut ajunt, seu in scumulo juxta stylum curiæ Romanæ jam in C. Constantiensi circa Theses Hussii & Wicleffii observatum sint damnatæ. 4. Jansenianis autem nec distinctio inter quæstionem juris & facti, nec restitutio pacis inter Clementem IX. & IV. Præsules Galliæ, nec silentium injunctum Belgis ab Innocentio XII, nec prætenfa Art. Doctr. approbatio ab Alexandro VII. facta patrocinatur, nec illos resolutio 40. Antistitum Galliæ ad famosum conscientiae casum excusat ab obligatione sine ulla restrictione, & simulatione celebri formulario subscribendi. 5. Et tandem Quesnellistarum causa communis (sed mala) jam dudum rejecta est in suo capite per celeberrimam Bullam *Unigenitus* Clementis XI. 8. Sept. 1713. editam, quæ constitutio, cum non sit meræ disciplinæ Ecclesiasticæ Lex, sed definitio verè dogmatica, & irretractabile judicium Ecclesiæ, de qua divino ore dictum est: *Portæ inferi non prævalerunt adversus eam* Math. 16. v. 18. ad futurum Concilium Oecumenicum appellare omnino est illicitum.

§. XXXII.

§. XXXII.

Gratiæ Actualis Naturæ.

1. **G**ratia actualis seu auxiliantis, cujus necessitatem respuit Subdolos Pelagius, ratus, creationis dona paria esse ad peragendum salutis negotium, essentia nullo catholico sensu dici potest omnipotens Dei voluntas, ut prætendit Quesnellus, nec actus Creaturæ deliberatus, ut vult Anton. Arnaldus Doctor Sorbonicus, illius fautor acerrimus. 2. Nec ejus idea constitui valet in eo generali concursu, quem Scholastici simultaneum dicere consueverunt, quo Deus creaturas omnes sic ad operandum adjuvat, ut ipse cum omnibus sive liberis sive necessariis, & in omnibus omnia operetur. 3. Nec illius idea promicat in externa Dei protectione, qua vel prohibet, vel moderatur impetus hostium mundi, carnis, & Dæmonis. Quanquam enim externam hanc protectionem magni præsidii loco nobis esse profiteamur, non hanc tamen Ecclesiæ Patres significasse finimus, dum pro divina gratia contra Pelagium certârunt. 4. Sed auxiliantis gratiæ ideam sitam esse censemus in illis indeliberatis, atque subitis illuminationibus, seu sanctis cogitationibus intellectus, & inspirationibus sive piis motibus voluntatis supernè immissis, quibus ille in practicum judicium de sectando bono deque vitando malo confurgit. Ista vero cœlesti quadam suavitate ac dulcedine superfusa in amorem boni, & in odium mali succenditur. Quod nimirum *appareat, quod antea latebat, quodque suave fiat, quod antea non delectabat.* Aug. lib. 2. de peccat. merit. & remiss. c. 19. id divinæ auxilianti gratiæ tribuendum est. 5. Demum gratia hæc dispescitur in sufficientem, & efficacem, quæ divisio in nullo deficit. &c.

§. XXXIII.

Gratiæ Sufficientis Natura.

1. **G**ratiam sufficientem admittimus, cujus nomine Ecclesia intelligit eam, quæ expeditam, proportionatam & relativam ad præsentis subjecti circumstantias, & oppositam cupiditatem confert potentiam ad bonum opus agendum. 2. Hujus gratiæ,

tiæ, cum qua eam recipiens potest salutariter operari, sed non operatur, mentio fit. Is. 5. v. 4. *Quid debui ultra facere vineæ meæ, & non feci?* Is. 65. v. 2. *Tota die expandi manus meas ad populum non credentem.* Jer. 7. v. 13. *Vocavi vos, & non respondistis.* Matth. 11. v. 21. *væ tibi Corozain &c. ecce sto ad ostium & pulso.* Apoc. c. 3. v. 20. 3. Verum quod gratia hæc effectum, ad quem à Deo datur, non assequatur, non oritur ex natura sua, vel ex intentione Dei gratiam elargientis, sed ex culpa liberi arbitrii illam gratiam, quæ pejus ab otio abhorret, quam natura à vacuo, in vacuum rejicientis, & cum pertinacia resistentis; nimirum Deo pulsanti dicitur: *nemo domi.* 4. Quam ob rem quisquam Janse- nii gregarius hanc gratiam malè maleficium quam beneficium, potius reputans vere blasphema voce clamat: à *Gratia sufficiente libera nos Domine.* 5. Quanquam autem hæc gratia, qua hominem ad æternam felicitatem institutum, ordinatumque Deus adjuvat, vere sit sufficiens, tamen per conditionem infirmæ carnis, cui immersa est, fit ei subin, quod candentibus prunis, quæ nisi per intervalla exsuscitentur, paulatim cineribus obruuntur, & suffocantur &c.

§. XXXIV.

Gratiæ Sufficientis Subiectum.

1. **P**Rædestinatiani, qui præter gratias efficaces, nullas admittunt verè & relativè sufficientes, consequentur ad hæc sua principia dicunt, & dicere coguntur, non solum infidelibus, sed etiam peccatoribus quibuscunque, imò & fidelibus justis gratiam vere sufficientem deesse, quoties præcepta legis transgrediuntur.
2. Verum orthodoxa fides S. Scriptura duce, & comite Traditione docet omnibus fidelibus non solum justis, sed & peccatoribus, ac infidelibus sive negativis sive positivis semper adesse gratiam, quæ ad præcepti observantiam requiritur, & sufficit, quoties præceptum ita urget, ut illius transgressio ad novum imputetur peccatum speciali dignum pœna.
3. Scripturis insuper, & SS. PP. doctrinis prorsus conforme est. imò, peccatoribus etiam obduratis excæcatis, quamdiu in hac vita usu rationis fruuntur, nunquam ita omnes subtrahi gratias, ut nullæ amplius eis concedan-

tur saltem remotè sufficientes ad poenitentiam; 2dò. Omnibus infidelibus adultis pro tempore & loco gratias quasdam, quibus si benè uterentur, ad fidem & salutem pervenirent. *Mysticus ille Sol*, inquit Ambrosius, *ortus est omnibus, omnibus venit, omnibus passus est, omnibus resurrexit, &c.* *Siquis clausis fenestris radios solis excludat, num ideo sol non ortus est omnibus.* Ambros. in Psal. 118. 4. Ipsis denique parvulis medium sufficiens denegari non sinimus, quoad lavacrum regenerationis pervenire queunt, *aquas in gaudio de fontibus Salvatoris hausturi.* Is. 12. v. 3. 5. Interim quia hæc cœli politia est, quod non assistat, nisi qui eidem supplicando suppetias petiit, peccatoribus maximè consuetudine inveterata implicitis semel ac iterum inculcandum est illud D. Aug. *nondum traheris? ora, ut traharis &c.* Tract. 26. in Joann.

§. XXXV.

Gratiæ Efficacis Natura.

1. **I**N exponenda efficacis Gratiæ natura facilius est invenire, quod damnes, quam invenire, quod probes, & revera hac difficultate omnes, adeoque neminem premi existimo. 2. Quare, cum non sit ea divinæ gratiæ efficacia, quæ vel non inveniat, vel inventam non servet incolumen in voluntate activam indifferentiam, quam ad demerendumve in hoc quoque infirmitatis statu superesse profiteamur, in primis à delectatione victrici unice repeti non potest, cum ipsa S. Scriptura consensum salutarem attribuat modo simplici complacentiæ, delectationi, lætitiæ. Act. 13. v. 48. Rom. 15. v. 13. modo displicentiæ, & tristitiæ. 2. Cor. 7. v. 9. modo desiderio, spei, timori. Luc. 7. v. 16. Act. 19. v. 17. Eccles. 1. v. 12. & ipsa experientia constat hominum justorum, qui interdum tanta ariditate, & tædio afficiuntur, ut eos *neque legere neque orare delectet*, uti loquitur S. Aug. in Psal. 106. & de se ipso loquitur S. Bern Serm 54. in Cant. *Non sapit psalmus, non legere libet, non orare delectat.* & S. Paulus tanta tribulatione se afflictum declarat, *ut tæderet ipsum etiam vivere*, 2. Cor. 1. v. 8. & hunc statum etiam experta est S. Theresia, alique Sancti plures, qui omni delectatione privati mandata Dei custodierunt, &c. 3. Qui
por-

porro gratiam ab intimo sui efficacem tuentur instar eorum, qui Angelicum Doctorem sequuntur, absit, ut à Jansenistarum causa eos stare affirmemus, quin potius ab illa procul distare novimus. 4. Insuper, quamvis gratiam hoc modo efficacem dici, quatenus ea gratia sub scientiæ mediæ directione danda decernitur, nostri instituti ratio non patiatur, nulla tamen nota inuri posse hujusce plausibilis systematis vindices sustinemus. 5. Quam ob rem nos gratiæ efficacitatem cum Doct. Subt. *formaliter*, ut ajunt, à libero voluntatis consensu, *radicaliter* verò à decreto concomitante repeti putamus. Neque hæc versatilis gratia obrutos veterum Massiliensium resuscitat cineres, neque Aug. doctrinæ vim ullam infert, sed potius Ecclesiæ sensui eam apprimè respondere deprehendimus.

§. XXXVI.

Gratia Habitualis & Justificatio.

1. **G**Ratia sanctificans, qua vel homo justificatur, vel in accepta justitia roboratur, non est favor duntaxat extrinsecus ita, ut in homine justificato solum peccata tegantur, uti contendit Calvinus, vel sicuti fidelibus non imputentur, ita justificatis dissimulentur, & celentur, uti ex Psal. 31. v. 2. voluit Lutherus.
2. Quocirca gratiam habitualement formam spiritualement intimè animæ inhærentem, ac qualitatem physicam permanentem à substantia animæ re distinctam esse ex ipsis fidei principiis non obscure deducimus.
3. Hæc gratia dividitur ita à Theologis, ut alia sit prima, alia secunda. Prima infunditur per Sacramenta mortuorum, altera in homine jam justificato augetur, vel per Sacramenta vivorum, vel per bona illius opera contra Jovin. Luth. & Kemnit. Bucer. &c. Qui eam in omnibus justis æqualem comminiscuntur.
4. Porro in justificatione adultorum (non parvulorum, quibus sufficit Baptisma) exigitur prævia dispositio ex parte quidem *intellectus* fides, sed non illa Lutheranorum, qua instar alicujus manus pauperis apprehendentis stipem porrectam à divite peccator quisque sibi applicat vitam æternam à Deo promissam, & remissionem certam omnium peccatorum, sed *dogmatica* veritatibus à Deo revelatis præstita juxta PP. Trid., neque

hæc sola sufficit, sed ex parte voluntatis actus timoris, spei, dilectionis Dei, odii peccati, &c. non quidem ut mera signa, sed ut causæ meritoriae, &c. exiguntur 5. De obtenta hac justificatione nemo unus absque revelatione potest, aut debet habere certitudinem fidei. Cujusmodi tamen habuere Moyfes Ex. 33. v. 12. B. V. M. Luc. 1. v. 28. Magdalena Luc. 7. v. 48. Paralyticus Matth. 9. v. 2. &c.

§. XXXVII.

Gratia Finalis seu Perseverantiæ Donum.

1. **I**N fine ne corumpamus, opus est dono perseverantiæ, de qua in S. Codice legitur : *qui perseveraverit* &c. Matth. 10. v. 22. quam perseverantiam verum contra Pelagium, & Specialissimum contra Semipelagianos beneficium esse profiteamur tum quo ad parvulos mox à regenerationis lavacro obeuntes, tum quo ad adultos paulo ab adepta justificatione mortem oppetientes. 2. Hoc donum duo præferebat. Pro *Materiali*, ac præsuppositive, ut ajunt, gratiam sanctificantem, & auxilia ad declinanda peccata, atque ad conservandam justitiam complectitur. Pro *Formali* vero situm esse censemus in conjunctione status gratiæ habitualis cum morte, idque ex efficaci intentione glorificationis, & speciali ordinatione Dei hoc potius, quam alio tempore exitum vitæ statuentis derivatur. 3. Finalis gratia condigno merito comparari non potest, sed ab homine lapso impetrari potest *suppliciter*, dum sic quisquis nostrum expectans hanc consolationem maximè Deo Eucharistico refectus instar Simeonis justus se gerat, ac dicat: *Nunc dimittis Servum tuum Domine*, &c. Luc. 2. v. 29. & propterea ut finis coronet opus, & qualis vita (bona) finis ita sit, juxta D. Aug. omnes petitiones orationis dominicæ excepta illa; *dimitte nobis debita nostra*, &c. eo collimant, ut gratiam finalem adipiscamur. 4. Discrimen porro inter adjutorium ad perseverandum primo homini collatum, & donum perseverantiæ, quod in hoc infirmitatis statu elargitur Deus, in hoc constitutum esse intelligimus, quod Adam, si accepto benè usus esset adjutorio, perseverantiam ita habuisset, ut felicitatis æternæ securitatem superstitem in terrestri Paradiso vitam ducendo habuisset. Sanctis verò
in

in hoc calamitatum statu in ipso mortalis vitæ exitu perseverantiæ donum conceditur . . . quo non possint illud amplius contumaciter ammittere. 5. Interim ne in profundo tanti Mysterii fundo absorbeamur, captivantes intellectum in obsequium fidei rationabile inscrutabilia Dei judicia cernui reveremur dicentes: *Judicia Dei abyssus multa.* Psal. 35. v. 7.

EX LIBRO III. SENTENTIARUM.

De Incarnatione & Virtutibus.

DE INCARNATIONE.

§. XXXVIII.

Incarnationis Veritas.

1. **I**ncarnationis five juxta S. Damasc. Lib. 3. de Fide c. 6. Inhumanationis vox unionem Divinitatis cum humanitate sonat non qualemcunque sed eam, vi cujus *Verbum* dicitur *Caro factum.* Joan. 1. v. 14. Et Secundum rem definiri solet Assumptio naturæ humanæ in unitatem Personæ Verbi. 2. Hujus Sacramenti & Mysterii à sæculis absconditi Eph. 3. v. 9. Colos. 1. v. 26. Impossibilitas nec ex parte Verbi assumentis naturam, nec ex parte naturæ assumendæ, nec ex parte unionis naturarum ulla detegitur. 3. Etsi vero in hoc Mysterio nulla sit contradictio, solis tamen naturæ viribus ab intellectu creato certa ac evidenti, imo ne positive probabili quidem cognitione attingi posse sustinemus, utpote in quo ejusmodi difficultates sese objiciunt intellectui cuique finito, ut hic, quamdiu ipsi nihil luminis aliunde affulserit, opposito prorsus assensum sit præbiturus. Secus dicendum, si fides rationi creatæ præluceat, ubi rationibus congruis, & variis exemplis ejusdem possibilitas à SS. PP. ad captum ostenditur. 4. Certam vero Incarnationis futuræ notitiam ex revelatione habere licuit Angelis bonis, multisque justis hominibus præ-

signi sanctimonia conspicuis &c. §. Quid ? quod à gentilibus ipsis cognita sit. Uti innotuit Balaam : *oriatur stella ex Jacob, & consurget virga de Israhel.* Num. 34 v. 17.

§. XXXIX.

Incarnationis Convenientia.

1. **I**ncarnatio Deo utique conveniens fuit convenientia quidem conformitatis ad rectam rationem, & laudabilitatis extrinsecæ, utpote quæ potentiam, misericordiam, justitiam, aliasque perfectiones suas modo quodam excellentissimo in aprium producere potuit. Rebus vero creatis conveniens erat convenientia utilitatis, delectabilitatis, & laudabilitatis intrinsecæ, ita tamen, ut ejus omissio non fuisset inconveniens, & indecora. 2. Sed & conveniens fuit posteriore saltem convenientiæ genere naturæ illi, quam assumi contigit, cui sic ineffabilem dignitatem, excellentiamque conferre dignabatur. 3. Etsi autem Deo & Angelicæ naturæ conveniens fuisset, naturam Angelicam Hypostaticè assumere, convenientius tamen fuit humanam naturam assumi, eamque lapsam erigi, quandoquidem hæc tota, & unius duntaxat culpa, illius vero pars solum aliqua, & scelere singulorum per-euntium elisa fuit. 4. Insuper convenientissima fuit toti humano generi, cujus natura illa singularis est, orbi universo, quod tanto ente auctum, Matri eique Virgini, tempori, aliisque circumstantiis &c. 5. Denique juxta Doct. Seraph. hic dist. 1. Q. 2. inter reliquas Personas convenientissimum fuerat Filium potius incarnari, quàm aliam Personam divinam, ut nimirum primæva labes *insipientia commissa* Gen. 3. v. 6. Sapientia æterna deleteretur.

§. XL.

Incarnationis Necessitas.

1. **T**amet si tanta sit Incarnationis convenientia, nulla tamen in Deo, qui omnia operatur secundum propositum voluntatis suæ *Eph. 1. v. 5.* ejus est necessitas absoluta, & antecedens. 2. Imo nec necessitas relativa vel consequens, non quidem ex hypothe-

pothesi mundi conditi, cum Incarnatio sit supra exigentiam totius naturæ creatæ, nec ex Suppositione Angelorum & hominum ad statum supernaturalem elevatorum, cum intra ordinem etsi supernaturalem non minus excedat ordinem gratiæ unio H. quàm ordo gratiæ excellat ordinem naturæ. 3. Nec ex conditione hominis lapsi præcise, vel lapsi erigendi, quin liberè potuerit non erigere lapsum. *Quis tibi imputabit, si perierint nationes, quas tu fecisti.* Sap. 12. v. 12. imo potuerit erigere sine Incarnatione. *Stulti sunt,* inquit S. Aug. L. de agone Christi. c. 11. *Qui dicunt; non poterat aliter sapientia Dei hominem liberare, nisi susciperet hominem.* 4. Nec denique ex supposito erigendi hominis per viam satisfactionis adhibendæ ab homine, cum absolutè loquendo, pura creatura in ea plenitudine gratiarum, & charismatum constituta, qua Christus exornabatur, pro peccatis condignè, & ad æqualitatem satisfactionem exhibere potuisset. 5. Et per consequens tota necessitas est hypothetica, de homine lapso taliter & non aliter reparando.

§. XLI.

Incarnationis Finis.

1. **D**ecretum de homine per Incarnationem reparando, fuit Deo tam liberum, quam ipsi libera hominis prævaricatoris ad æternam beatitudinem Elevatio; 2. Et hinc eidem, *qui sic dilexit mundum, ut pro eo redimendo filium suum unigenitum daret,* hoc tamen Incarnationis quoad substantiam præcipuum & adæquatum motivum non fuit, sed excellentia tanti Mysterii, & manifestatio bonitatis suæ &c. 3. Proinde vi decreti præsentis in hypothese, *si homo non periisset, Filius hominis tamen venisset in carne impassibili invisurus sanos, quos modo pius medicus in carne passibili sanavit infirmos.* 4. Hoc tamen cum S. Scriptura, CC. & PP. profiteri non abnuimus, ~~quod~~ Incarnationis, uti modo peracta est, præcipuum motivum fuisse tum originale contra Pelagium & Petrum Abailardum, tum personale, quæ grave, quæve leve, nimirum *ut nos redimeret ab omni iniquitate.* ad Tit. 2. v. 14. 5. Quamvis autem vi præsentis decreti Christus præcipuè

cipue propter noxam genialem delendam venisse censendus est; utpote quod naturam totam infecerat, & radix est actualium, Christus tamen non venisset, si sola personalia extitissent.

§. XLII.

Incarnationis Extrema seu Persona Assumens & Natura Assumpta.

1. **M**ysterio sanè non vacat mirabilis illa ex discisso Christi latere aquæ & sanguinis effusio. Et hinc ex isto aliisque plurimis monumentis agnoscimus veram carnem in Christo fuisse, neque hanc in Divinitatem, neque Divinitatem in carnem migrasse, aut ex duabus unam tantummodo post unionem coaluisse. 2. Quare duplici natura Christum, etsi unica tantum Persona, constare credimus. Hincque Christum non adoptivum, sed verum propriumque Dei Filium esse complectimur. Et hinc B. V. M. dicendam esse *Deiparam* in Concilio generali III.prehendimus: *Ipsa est Virginis nostræ gloria singularis*, ait Bern. Serm. 1. de Anunc. & *excellens prærogativa Mariæ, quod Filium eundemque cum Deo Patre meruit habere communem.* 3. In Hypostatica hac unione distinctarum in Christo naturarum aliqua utriusque naturæ, idiomatum seu proprietatum communicatio fundatur: & hinc rectè ex tropo synechdoches de Christo, rectè de se invicem prædicantur nomina *concreta* divinitatis, & humanitatis, non tamen *abstracta*. Utriusque autem naturæ proprietates confundit, qui humanam Christi naturam cum Ubiquistis immensam dicit. 4. Insuper Dei Verbum in tempore caro factum animam assumpsit non sola sentiendi facultate præditam sed quoad substantiam nostræ similem proprio intellectu & voluntate præditam. 5. Sicut autem anima humana ita & corpus humanum à Verbo assumptum fuit non apparens tantum, non aëreum, non cœlo delapsum, sed verum terrenum, solidumque ex purissimo Virginis sanguine ita formatum, ita natum, ut illa Virginitatem cum partu conjunxerit, & perpetuò post partum Virgo permaneret, ita communibus naturæ nostræ infirmitatibus obnoxium, ut ad virium reparationem cibo, potu, ac quiete indiguerit, ut potuerit atteri, vulnerari, dissolvi &c.

§. XLIII.

§. XLIII.

Errores Huic Dogmati Contrarii.

1. **A**Dversus præfata dogmata parârunt aciem diversi HH. & imprimis vera carne Christum vestitum non fuisse somniarunt Apollinaristæ, quibus Cyrillum Alexandrinum ob sua in Nestorium anathemata accensendum esse non patimur. 2. Castra quoque movet Nestorius, ut duplicem in Christo Personam statueret. Qui vero Nestorium ab hoc errore vindicare conantur, ii Æthiopem se dealbare videntur. Nestorii quidem hæsisse vestigiis visus est Joannes Antiochenus, at præter impensum in Nestorii Patriotæ personam studium, Nestorianos errores in Antiocheno Antistite non invenimus. 3. Nestorio præluserat Theodorus Wopsvestenus, eidem Nestorio pertinacius aliquando adhæserunt Theodoretus & Ibas, uti testantur scripta Theodori de Incarnatione, scripta Theodoreti pro Nestorio contra Cyrillum, & Ibæ Epistola ad Marim Persam, quæ communi nomine *tria capitula* vocantur; illa in C. Chalcedonensi fuisse approbata, ut concilia conciliis committant, calumniosè prædicant Heterodoxi, apertè Nestorianismum sapiunt ista scripta, & hinc à PP. Concilii V. legitimè fuerunt anathematizata, uti & legitimum quoque fuit anathema ab iisdem dictum Personæ Theodori. 4. Paulo post in errorem Nestorio oppositum impingens Eutyches, ne duas quidem naturas voluit admittere, & sic incidit in scyllam, qui voluit vitare charybdim: 5. A Patribus in Synodo VI. Constantinopoli congregatis Honorium Romanum Pontificem una cum cæteris Monothelitis anathematizatum fuisse vix negari potest. Quid ergo? Monothelita fuit Honorius, aut ipsum damnando peccavit Synodus sexta? ab errore Monothelitarum Honorius non minus verè excusatur quampiè. Ipsis tamen Monothelitis jure potuit à Patribus annumerari, non quod hæresin aliquando sit professus, verum quod *Apostolicam Ecclesiam non Apostolicæ traditionis doctrina illustravit, sed profana traditione maculari permisit.*

§. XLIV.

Incarnationis Existentia.

1. **V**erbum caro factum prædicat Christiana Religio, quæ Christum exhibet Deum hominem, isque alius non est à JESU Naz. quem fidei nostræ authorem veneramur, ejusque adventus in plenitudine temporis tot tantisque confirmatus est motivis, ut ei nonnisi rationem & auctoritatem omnem abjiciendo fides denegaretur. 2. Judæi ipsi legis suæ finem Christum, si Moysis Deut. 18. v. 15. aliorumque Prophetarum oracula non lippientibus oculis respexerint, intelligent. 3. Messiam quidem illis ejusque adventum indicari fatentur, verum hunc ab origine mundi desideratum gentibus nondum advenisse una voce clamitant Judæi aliis opinantibus, necdum effluxisse illius adventus per Prophetas designata tempora, aliis, divinæ promissionis effectum per gentis suæ crimina impeditum, somniantibus. 4. Quam ob rem ad inaniam eorundem profecto desperationum effugia & pervicaciam, si fieri per nos licet, elidendam assumimus, hinc celebre Jacobi Patriarchæ oraculum Gen. 49. inde Danielis 9. Vaticinium, Messiam jam dudum advenisse demonstraturi. 5. Uti autem contra Judæos ex prophetiis impletis, nec non ex mira V. & N. instrumenti consonantia in iis, quæ sunt de Christo prædicata, Messiae adventus, sat superque revincitur, ita gentilibus eundem motivis credibilitatis nostræ Religionis generalibus, & specialibus, nec non Sybillarum oraculis (quæ male ex toto sublestant fidei dicuntur) imò ex miraculis in confirmationem suæ divinitatis ab eo patratu efficacissimè suaderi persuasi sumus.

§. XLV.

Oraculorum Amborum Crisis.

1. **A**d gentem judaicam ex singulis Tribubus coalescentem Jacobi oraculum pertinere Catholici quidam Doctores existimant, imo neque ad solam tribum Juda contrahi illud posse, ac debere patiuntur, rati, de laudati oraculi veritate actum fore, si ad omnem Judaicam gentem non protrahatur. 2. Verum oraculi

culi veritas non nutat, si ad solam tribum Juda referatur, quin potius, ut germana sacri textus indoles fervetur, judaicam gentem totam eo designari non permittimus. 3. Atque adeo optimè hæc conservatio sceptri usque ad tempora Christi salvatur per Senatum illum, qui populo in judæam reduce instauratus viguit sub ipsis etiam Machabæis Lib. 1. Machab. c. 8. v. 18. & Lib. 2. Mach. c. 11. v. 27, & demum ab Herode Ascalonita sublatus fuit. 4. Porro Epocham Vaticinii Danielis statuere arduum plane esse cum D. Hieron. cognoscimus in cap. 9. Dan. Nos abstrahendo à chronotaxi neque hic adeo certa, è tot tamque variis in re ista opinionibus eam deligimus, quæ initium hebdomadum ab anno XX. Artaxerxis Longimani desumendum esse arbitratur. 5. Ut-
cunque autem ambo hæc oracula explicentur, illud pro certo habemus, & oraculum Jacobi jam pridem esse impletum, nec non præfatas Danielis hebdomadas jam dudum esse absolutas.

§. XLVI.

Conceptio & Nativitas Christi.

1. **D**ominicam Conceptionem non ad autumnalem, sed ad vernam anni tempestatem referendam, eamque VIII. Cal. Aprilis consignandam esse censemus. Et Dominicam Nativitatem ad hibernum redigi tempus ægrè admodum sustinet Samuel Basnagius, neque insuper patitur Christum in immaculato Virginis alvo illud temporis spatium emensum esse, quod cæteri foetus transigi solent. Verum quidquid submorosus hic criticus obloquatur, nos communi PP. traditione freti Dominicam Nativitatem VIII. Cal. Januarii consignamus. 2. Porro Chronologi omnes cominus atque eminus certant, ut annum Dominicæ Nativitatis inveniant & statuant, quibus, ne falcem in alienam messem immittamus, decidendam hanc Q. reservamus, Cl. Pagius è tot variis de re ista opinionibus primo eam adoptavit, quæ Christum natum esse censet anno U. C. DCCXLIX. Juliano XLI. Augusti XL. 3. Porro Bethleem fuit auspicatissimus ille locus, in quo Beatissima Virgo enixa est puerum JESUM. Utrum autem intra, vel extra Urbis mœnia id evenerit, etsi non audeamus de-

cernere, attamen illa opinio, quæ Christum prope quidem, non tamen intra Bethleem lucem hanc aspexisse tuerur, nobis non improbanda videtur. 4. Quod vero attinet bovis & asini præsentiam, muliercularum potius, quam cordati viri esse putant quidam Critici, illi vulgatæ opinioni acquiescere, quæ Christum inter duo animalia jacentem referre sustinet. Quamvis autem nota inurendi simus, qui cuncta cedro digna se scribere existimant, præfatae tamen piæ opinionis cum eruditissimo Pontifice Benedicto XIV. vindicias assumimus. 5. Interim domum Nazarethanam Dominica Incarnatione & Christi incolatu celebrem eam ipsam esse, qua Picenus ager jam â quinque fermè sæculis illustratur, tanquam pro domo nostra certantes demonstrabimus.

§. XLVII.

Magorum Adoratio.

1. **P**astores primum, dehinc Magi ad Christi cunabula adorandi illi Angelo, isti stella duce venerunt teste Aug. Sermon. 3. de Epiph. Qui regiam hisce magis dignitatem adjudicant, ii æthiopem lavare dicuntur. Nos tamen pro regia Magorum dignitate pugnare malumus, quam post aliquot recentioris ævi eruditos abire. 2. Quæ autem fuerit orientalis plaga, unde profecti sunt Magi, non ea supersunt ex prisca ætate vestigia, quæ certoque tramite ad id deprehendendum nos ducant. Et hinc aliorum fluctuant gressus, aliorum variæ sunt semitæ. Ex Persia Cellarius, ex Arabia non pauci, ex aliis mundi plagis alii Scriptores Magos Bethleem venisse arbitrantur. 3. Libratis autem variarum opinionum rationibus illam Cellarii minus habentem invenimus, eamque cum Petro de Marca in opusc. de Adventu Magorum adoptamus, quæ ex Arabia felice eos venisse constituit. 4. Non elapso quidem â Dominica Nativitate biennio, quod Epiphanius existimasse videtur: neque Februarii sed Januarii mense Magos pervenisse ad puerum Jesum adorandum censemus. Ad sextam præterea Januarii diem Magorum adventum pertinere putamus. 5. Magorum denique adorationem, quam Christo recens nato Magi impenderunt civilem utique non autem Religiosam, fuisse

fuisse scriptor quidam inneunte hoc Sæculo in translatione N. T. 1702. Trivolii in Gallia edita affirmare non dubitavit, nec dubitavit pravæ hujus opinionis vindicias sumere. Verum arcum contrivit, arma ejus confregit, qui pro dominico vigilat grege, dum hic liber 1702. 11. Martii jam fuit proscriptus. Et propterea nos noxia pascua devitantes, & inquirentes proficua, Magos religioso cultu Christum adorasse tuemur.

§. XLVIII.

Christi Baptisma & Prædicatio.

1. **Q**Uum Joannis Baptistæ fama per Judæam longe lateque effusa esset, non pauci ad ipsum confluebant, ut baptizarentur. Istud autem baptisma Joannis cum baptismo Christi quoad virtutem comparari posse non patimur. 2. Inter eos, qui ad Joannem confluebant, venit quoque JESUS *sanctificans quidem aquam, & ipsum, qui baptizat*, sicuti ait Greg. Naz. orat. in sancta lumina, non tamen ut sanctificationis dono cumularetur, qui erat ipsa sanctitas. 3. Annum trigesimum tunc Christum egisse testatur Lucas c. 13. v. 23. Quo autem Tiberii anno id evenerit, haud facile decerni posse cognoscimus. Quod mensem & diem attinet, baptisma Christi ad sextam Januarii diem referendum esse censemus. 4. Num verò ad hanc ipsam diem pertineat primum signum, quod fecit JESUS in nuptiis Canæ Gallileæ, id discere malumus, quam definire. 5. A suscepto baptismo ad Jejunium, à Jejunio ad prædicationem se contulit Christus. Quantum autem temporis spatium in effusione Evangelicæ legis insumpserit, non una videtur Patrum opinio. Et hinc eorum aliqui ad biennium, aliqui ad angusta unius diei confinia Christi prædicationem contrahendam esse putârunt. Verùm scripturarum testimoniis innixi, cæterorumque Patrum traditione freti ad triennium Christi prædicationem producendam esse tuemur.

§. XLIX.

Christi Passio.

1. **U**bi Christus sacro Convivio Apostolos roboraverat, ubi gratias de more egerat, ubi proficuis monitis eosdem comunierat, in hortum oraturus secessit, & ibi Christum sanguineum effudisse sudorem testatur Lucas c. 22. v. 44. quam historiam tanquam germanam agnoscimus, verumque sanguineum sudorem è Christi corpore effluxisse censemus. 2. Inter hæc Judas, qui sacro adfuit Convivio, Præceptorem suum, proh nefas! vili pretio Judæis vendere cogitavit. Vile quidem pretium fuisse, quod proditor ille recepit, si ad Christi dignitatem respectus habeatur, equis non videat? si autem erogata Judæ pecunia in se spectetur, ad triginta tantum vulgares asses, obulosve eam redigi posse non patimur. 3. Secundum hanc & illam acerbissimam passionis suæ actionem ex horto ad tribunal captivus ducitur, atque adeò trahitur Christus, & ibi adorandum ejus corpus flagellis non virgis (juniorum supplicio ff. de Pœn. L. Servorum) ita cæsum fuit, ut non ab uno Liçtore, nec 40. solum verberibus, sed sæviore immanitate ad Judæorum livorem & odium satiandum excruciatum, dilaniatumque fuisse arbitremur. 4. Ibi insuper ad ludibrium spineam coronam sacratissimo Capiti Milites imposuerunt, ut novo eoque durissimo tormenti genere ipsum undique torquerent. 5. Coronam hanc ex marinis contextam juncis scriptor quidam existimat, atque adeo Parisiis proprio obtutu id se comprobâsse testatur. Verùm alios ex Gallia testes habemus, & alia ex vetustate nobis præsto sunt monumenta, ut ex dumis potius sive Rhamni sentibus, quam ex marinis juncis eam compactam & plexam fuisse demonstramus.

§. L.

Mors Christi Ejusque Adjuncta.

1. **V**estigia Christi Crucem extra Civitatem ferenti sequamur hinc crucis formam, inde locum, quo pergit, inspecturi. Non *decussatam* quidem neque *immissam*, sed *commissam* eam fuisse

isse opinamur. Medium vero fulcrum, quo pendulum Christi corpus quodammodo veheretur, non admittimus. Hypodion autem five suppedaneum lignum admittere non detrectamus. 2. Quod attinet ad locum, in quo crucem subiit, affixus quatuor clavibus Salvator noster, is fuit Golgotha, id est Calvariæ locus, & PP. à majoribus se accepisse testantur, quod *Adam primus homo in ipso loco, ubi crux fixa est, fuerit aliquando sepultus.* Ait D. Aug. Serm. 17. de tempore. 3. Quod etiam Salvatori nostro ad Golgotham proficiscenti pia mulier vultum sanguine & sudore manantem abste serit, expressaque in ejus velo Redemptoris imago sit, commentum esse à Mariano Scoto excogitatum non finimus. 4. Porro Christi mortem plurima portenta mundo significarunt, & maximè celebris eclypsis illa tenebras in universam terræ faciem effundens Judæis atque gentibus nuntiavit funera Salvatoris. Idque universale solis deliquium, quod contigit hoc funestissimo die, adeo singulare fuit, ut S. Dionysius Areop. etiamnum gentilitatis errore excæcatus dixisse dicatur: *Aut Deus naturæ patitur, aut mundi machina dissolvitur.* 5. Cæterum annum Dominicæ mortis investigantibus res multis circumfusa tenebris obversatur. Chronologi quidam, iique celeberrimi S. Historia & Patrum traditione freti Christi mortem anno U.C. DCCLXXXII. V. Æ. XXIX. ætatis suæ XXXIII. contigisse arbitrantur, quibus, quia nostri fori non est, noctam spartam defendendam relinquitur.

§. LI.

Christi Meritum & Satisfactio.

1. **C**hristus D. N., qui docente PP. Trid. Senatu Sess. 6. c. 7. *Est causa meritoria nostræ justificationis, morte sua chirographum mortis expunxit affigens illud cruci &c.* Coloss. 2. v. 14.
2. Hanc porro mortem non pro solis electis, sed pro singulis hominibus perpeffus est, ut Lytrum sc. Sanguis pro omnibus effusus satis foret pretiosus. Hinc quanquam non omnes salventur, Christus tamen agnus Dei immaculatus, qui peccata nostra tulit in corpore suo super lignum, pro nobis verè ac propriè satisfaciens, ut docet intemerata fides contra figuratam Sociniani gregis

gis interpretationem, quo ad sufficientiam est verus Redemptor omnium hominum etiam reprobatorum, utpote cum ex Scriptura, & PP. loquendi modo constet, satisfactionem Christi fuisse condignam & superabundantem pro omnibus hominibus oblatam ex sincera non tamen indifferenti eorum salutis intentione. Unde benè ait S. Bernardus : *possunt omnes homines dicere : Salvator meus es tu , quamvis Susceptor meus es tu , is tantum dicere possit , qui habitat in adjutorio altissimi. Serm. 2. in Psalm. 90.* Et sic à Massiliensibus recedimus, nec tamen ad Janſenium vestigia Calvinii prementem accedimus. 3. Quare nemo à redemptionis pretio, quod Christus sanè copiosum divinæ justitiæ persolvit, non modo salutis nostræ causa, verum etiam locò nostrum, se putet exclusum, non Vir, non Mulier, non adultus, non infans, verum quisque nostrum Redemptionis fructum studeat benè vivendo percipere. 4. Insuper quotquot ante Christi tempora à foeditate peccati emundati sunt, ii omnes hauserunt aquas de fontibus Salvatoris. Is. 12. v. 3. Sicque tam magnum pietatis Sacramentum ita potens etiam in significationibus fuit, ut non minus adepti sint, qui Credidère promissum, quàm qui susceperere donatum. 5. Quid vero promeritus est Christus sibi ? gloriam corporis, exaltationem nominis sui &c. *Nonne hæc oportuit pati Christum , inquit ipse Christus. Et ita intrare in gloriam suam. Luc. 24. v. 26. Et humiliavit semetipsum D. N. J. C. inquit Apostolus ejus : Factus obediens, propter quod & Deus exaltavit illum &c. Philipp. 2. v. 8.*

§. LII.

Cultus Christo & Sanctis Debitus.

1. **C**hristus summo Latriæ cultu totus est adorandus. Quis enim ita desipit, ut dicat Domino: recede à corpore, ut te adorem. imò humanitas, si cum verbo latriam tanquam parziale illius objectum terminet, adoranda est non quidem propter se, sed ob increatam Verbi, quocum conjuncta est, excellentiam. Ita Oecumenica Synodus V. Coll. 13. Can. 9. & proinde merito in nomine JESU cultu latriæ dignissimo *omne genu flectitur. Philipp. 2. v. 10.*
2. Non solum salutiferum lignum crucis Dominicæ, quæ

quæ est *gloria nostra* Gal. 6. v. 1. & quæ tetigit membra Christi, araque fuit in quo immolatus est *Christus, quia voluit*, sed & omnes aliæ ad illius repræsentationem formatæ cruces adorandæ sunt latria, non ob excellentiam, quam in se complectuntur, sed quam ille, quem respiciunt. Et hoc cultu etiam reliqua passionis Dominicæ instrumenta, ut sunt clavi, lancea, spinæ, catenæ &c. 3. Beata Virgo Maria ter admirabilis ob titulum Maternitatis non quidem latriæ ut collyridiani factitabant, sed hyperdulæ cultu super omnes Angelos & homines est veneranda. Sicut & imagines ejus, ejusque sanctissimum nomen Maria. Et insuper sanctos cum Christo in cœlo regnantes cultu dulæ religioso, divino longè inferiore honorare, & tanquam nostros intercessores, quamvis nulla sit obligatio, invocare licet, & expedit, quin per hunc cultum, quem Angelis, Sanctisque impendimus, divina Supremi Numinis majestas minuatur, & lædatur, quæ potius extollitur, neque per eum efficaciam meritorum Christi quidquam decedit. 4. Et eapropter Sanctis memorias erigere licet, eorum reliquias, si certæ sint, & imagines honeste veneramur, ut fidem facit perpetua Ecclesiæ praxis, ipsaque suadet scriptura. Et hinc merito damnati sunt Luth. & Calvinus, qui cum Manichæis, Eunomianis, & tenebricoso vigilantio in cultum cælitum invehuntur, & piam hanc fidelium consuetudinem tanquam idololatriam abominantur. 5. Neque Patres Concilii Francofordiensis Sæculo VIII. coacti damnarunt cultum sacrarum iconum, nec ideo rejecerunt Concilium Oecumenicum Nicænum II. quod in eo fuerit approbatus ejusmodi cultus.

DE VIRTUTIBUS THEOLOGICIS.

§. LIII.

Fides.

1. **F**idei nomine non significatur inanis hæc Novatorum fiducia, qua temerario persuadent sibi sua à Deo peccata non imputari, sed à Theologis intelligitur actus, quo mysteriis à Deo re-

G

vela-

velatis propter revelantis auctoritatem firmissimè assentimur, vel est habitus nobis supernaturaliter infusus, à quo tanquam à principio efficiente actus ille promanat. 2. Utrique subjecta materia tam latè patet, quam omnis doctrina Christiana, & in specie continetur in quatuor illis Symbolis scilicet Apostolico, Nicæno, Constantinopolitano, & Athanasiano vulgo dicto. 3. Utriusque autem motivum *quod*, ut in Scholis loquimur, seu simpliciter dictum, est summa Dei veracitas, quæ nec falli potest in cognoscendo, nec in loquendo fallere: motivum *quo* revelatio, motivum *sub quo*, certa quædam signa & characteres, sub quibus divina revelatio sic nobis innotescit, ut, *si error est, quem credimus, à Deo solo decepti simus.* *Ista enim in nobis iis signis & prodigiis confirmata sunt, quæ non nisi à te fieri potuerunt.* Richardus Victorinus L. 2. de Trinit. c. 2. 4. Ex his tribus principiis tota gignitur fides, in quæ tria etiam integerrimè resolvitur, neque præterea timendus est, aut processus in infinitum, aut ille circulus, quem tam falso nobis exprobrant Sectarii, quam verè ipsi *impii in circuitu ambulant.* Psal. 11. v. 9. cum in fidei negotio in summa & sola veracitate Dei ultimò sistatur. 5. Principium actualis Fidei elicitivum est supernaturalis habitus Fidei, qui per se nobis infunditur cum gratia habituali, sine quâ tamen per accidens, ut scholæ loquuntur, infundi potest, sicut & conservari.

§. LIV.

Principia Fidei Theologicæ Directiva.

1. **S**ola quidem Dei revelantis auctoritate ad assensum Fidei impellimur. At hujus assensus regula triplex assignari potest, ac debet. Scriptura S. Traditio, Ecclesia & Summus Pontifex.
2. Scripturæ S. nomine complectimur tum V. tum N. Testamenti libros, qui ex speciali quodam Dei inspirantis afflatu certo prodire. Eos autem omnes, prout in Tridentino Canone recensentur, pari religionis sensu veneramur, & admittimus.
3. At præter hoc verbum Dei scriptum aliud est ore traditum non minoris auctoritatis ac scriptum; quod accepere Judæi à Moyse, & Prophetis, à Christo Apostoli, ab Apostolis Patres, nos à Patri-
bus.

bus. Illud autem ab omnibus & singulis fidelibus semper & ubique admissum est, ut principium Fidei vere directivum. Et ea propter nulla traditio cenferi debet legitima, nisi quæ habuerit has proprietates à Vincentio Lirinensi sub nomine absconso Peregrini ad HH. Common. cap. 3. recensitas sc. *universalitatem, perpetuitatem, & consensionem*. Quodsi fuerit talis, ne quidem ab ipsis Heterodoxis repudiari poterit; nisi præcipuam Scripturæ sacræ fidem voluerint abrogare. 4. Porro dari in Ecclesia Regulam aliquam infallibilem & universalem omnium credendorum omnino necessarium esse asserimus, eaque regula debet esse viva ac animata, & Judex controversiarum fidei, debetque pronuntiare sententiam ita, ut altera pars cognoscat se victam, se victricem altera. 5. Ejusmodi proinde regula nec est Scriptura sacra sola, nec traditio, nec SS. PP. præcise, nec spiritus privatus HH. multo minus magistratus Civilis & Politicus, sed solus summus Pontifex cum Concilio Oecumenico, imo etiam sine hoc, non tamen hoc sine illo. Et siquidem hæc regula est tutissima, æquissimaque ut si ab HH. assumeretur, nec his Spes, nec Catholicis timor repullulandi hæreses porro appareret.

§. LV.

Pontifex.

1. **S.** Petrus à Christo constitutus est Supremum, & visibile totius Ecclesiæ Caput, cui non quoad honorem tantummodo, verum potestatem ac jurisdictionem nullus Apostolorum est æqualis; eique infallibilitas in rebus fidei & morum &c. concessa est, quæ tamen non desiit in ipso, sed transivit ad Successores canonicè electos. 2. Eum Romæ fuisse, ibique mortuum æque certum esse existimo, ac extitisse quondam in ea Urbe Julium Cæsarem, erectamquæ ibi universalem Cathedram non mutavit. 3. Et quanquam longo tempore in electione Romani Pontificis confirmatio tum Imperatorum, tum Italiæ Regum intervenire debuerit, ea tamen, uti nec ipsa electio, neque Impp. neque Regibus fuit propria. 4. Penes Romanos Pontifices residet primo auctoritas convocandi generalia Concilia, uti & jus præsidendi vel per se,

se, vel suos Legatos contra Centuriatores Magdeburgenses, & hinc ea potestas sicut à Christo Imperatoribus non fuit concessa, ita nunquam à pientissimis Constantino M. Theodosiis, Martino &c. tanquam propria fuit usurpata. Deinde ad Romanos Pontifices inter alia etiam pertinet Ecclesiæ thesauro præesse, & hinc ipsorum est indulgentias vivis atque defunctis fidelibus profuturas elargiri. Demum Romanus Pontifex gaudet potestate, quam vocant indirectam, eamque si expedire noverit, exercere ita potest, ut si viderit Christianum Principem obfirmato animo fidem, moresque subditorum in apertum vocare discrimen, valeat eosdem subditos ab immani iugo vindicare. Hujusce potestatis; multa sunt monumenta, sive hæc ex scripturis & Patribus desumantur, sive plura spectentur exempla, quæ in ejusdem potestatis specimen Ecclesiastica suppetat Historia. 5. De Reliquo Pontifex Romanus nonnisi per summam calumniam Antichristus vocatur, & insuper sedisse quondam in Cathedra D. Petri Sæculo IX. annis 2. Mensibus 5. diebus 4. medium inter Leonem IV. & Benedictum III. Papissam scæminam Joannam innane commentum est, & merito etiam à Doctoribus A catholicis inter fabulas rejicitur.

§. LVI.

Concilium.

1. **P**otestas celebrandi Concilia probabilius ex ipso jure divino & Apostolicis traditionibus descendit. Judices, in Concilio (quod verum ac proprium judicium est) necessarii & ordinarii sunt Episcopi, quibus votum decisivum competit, & saltem ex consuetudine Cardinales, reliquis Presbyteris, si ad Concilium admittantur, secluso speciali privilegio non nisi suffragium consultivum competit. 2. Concilia universalem Ecclesiam repræsentantia habent infallibilem S. Spiritus assistentiam, si sub obedientia Papæ procedunt, & ab ejus confirmatione firmitatem mutuuntur. 3. Nullum Concilium Generale, tametsi legitimum, est supra Pontificem, aut ei æquale. Neque sententiæ adversæ de ejus superioritate supra Romanum Pontificem quidquam roboris præbent CC. Pisanum, Constantiense, & Basileense. 4. Unde malè
ab

ab hoc ad illud appellatur, & per consequens Concilia generalia, quamvis ea quandoque utilia esse cognoscamus, absolute tamen ad Fidei controversias dirimendas necessaria esse non patimur. 5. Concilia Oecumenica post tempora Apostolorum sunt 18. nimirum duo Nicæna, quatuor Constantinopolitana, Lateranensia quinque, duo Lugdunensia, Ephesinum, Chalcedonense, Vienne, Florentinum & Tridentinum; nec hujus ultimi autoritas ullo solido fundamento à Protestantibus potest impugnari. Et hinc summè injurium est illud de eo popolare dictum: *Spiritus S. Roma Tridentum in mantica delatus est.*

§. LVII.

Ecclesia.

1. **V**era & salvifica fides una duntaxat est, & hinc inanis est eorum labor, vanumque systema, qui, ut vel omnino omnes religiones, vel saltem quaslibet baptizatorum sectas ad salutem conducere demonstrent, articulos fidei in fundamentales, sive necessarios, & non fundamentales, accidentales seu liberos partuntur. 2. Et quoniam summa est creaturæ rationalis à Deo dependentia, quis ei cultum religionis exhibendum esse dubitet? quis neget eum potuisse certum hujus cultus modum præscribere? Hoc non sapit deista putans habita ratione multitudinis Religionum, quarum quælibet se veram jactat, satius esse credere, nullam divinitus esse revelatam. 3. Facile est à falsis religionibus veram discernere, utpote quæ certis notis sive signis externis distinguitur. 4. Et hæc habet Romana Ecclesia una, Sancta, Catholica, Apostolica, donorum, miraculorum, & magna gloriosorum Martyrum multitudine gloriosa. 5. Hujus Ecclesiæ membra non sunt soli justi, nec soli, aut omnes prædestinati, nec Apostatæ Hæretici etiam occulti, Schismatici, & excommunicati, neque Catechumeni, sed omnes & soli illi, etiamsi imperfecti & peccatores, qui per baptismum Ecclesiam ingressi sub uno Christi in terris Vicario, legitimorumque Pastorum regimine in ejusdem fidei professione & sacramentorum communione perseverant.

§. LVIII.

Spes.

1. **S**pes est virtus Theologica, per quam desiderio efficaci certa fiducia, & erectione animi futuram beatitudinem & media ad eam adipiscendam præstolamur. 2. Spei objectum, ut ajunt, materiale primum est Deus. Bona reliqua qua corporis, quæve animæ ad objectum secundarium pertinent. Formale est bonitas Dei respectiva, seu Deus quatenus nobis bonus. Omnipotentia Dei auxilians spem multum adjuvat, utpote alterutra absente *spei anchora* Hebr. 6. Liquidæ & instabili aquæ, non terræ firmæ ad hæret. nimirum fingatur Deus impotens, & motus desperationis sentietur. Similiter finge Deum durum & auxiliari nolentem contristaberis, dejectus & pusillanimis sperare non præsumes. 3. Actus Spei adultis est necessarius necessitate tum medii, tum præcepti, quod sæpius in vita obligat. Habitus Spei solis parvulis. 4. Licitum & honestum est operari intuitu solius beatitudinis contra Calvinum, aliosque Novatores. 5. Cæterum desperationem prohibuit Dominus in Esau, & arguit Christus in Juda. sed si revelatam suam damnationem Judas agnovisset, an potuisset, debuissetve sperare? Si dictum sibi intellexisset, negandam omnem gratiam ad resurgendum necessariam, nec debuisset, nec potuisset sperare. Si vero audiisset se in peccatis moriturum cum sufficientibus auxiliis ad pœnitendum, æque sperare potuisset, ac Apostolus reprobationem timere, qui corpus suum, etsi de salute sua habuerit revelationem, castigavit, & in servitutem redegit, ne reprobus efficeretur. 1. Cor. c. 9. v. 27.

§. LIX.

Charitas.

1. **C**haritas Virtutum omnium regina, & corona, est virtus Theologica, qua Deus diligitur propter se, & proximus propter Deum. 2. Objectum ejus materiale primum est Deus Ter Optimus, secundarium quævis creatura rationalis
capax

capax beatitudinis. Formale una & sola bonitas Dei, quæ præcipuè in illius natura infinite perfecta consistit, & in aliquibus attributis Divinis sic relucet, ut etiam in hoc sensu possit esse charitatis motivum sufficiens. 3. Speciale præceptum existit obligans ad eliciendum actum amoris Dei, non tantum in principio, sed etiam sæpius in decursu hujus vitæ mortalis, & ejusmodi actus sit, oportet, appretiativè summus, tum affectivus, tum effectivus & hinc vanus est amor Dei purissimus Quietistarum non curans operari activè. 4. Præcepto divino tenemur etiam diligere proximum, actu amoris interno, & externo cujus regula à D. Aug. sic exprimitur. Cum omnibus prodesse non possumus, his consulendum est, qui pro locorum vel temporum, vel quarumlibet rerum opportunitatibus constrictius tibi quasi quadam sorte conjunguntur; Lib. de Doct. Christi c. 8. 5. Ad charitatem proximi etiam pertinere dignoscimus fraternam correptionem, quæ, si adfit Spes emendationis, non est omittenda, servato tamen ordine, quem præcipit in Evangelico Christus Dominus Legifer noster. Matth. 18. v. 17.

EX LIBRO IV. SENTENTIARUM. DE SACRAMENTIS.

§. LX.

Prolegomena Sacramentorum.

1. **U**T sua nobis merita Christus, qui est illud frumenti granum, quod mortuum multum affert fructum, copiose applicaret, Sacramenta N. Legis instituit, non ut mera Symbola, quæ nostram excitent fidem erga Deum, aut nuda figilla, quæ divinas promissiones obsignent, sed ut signa gratiæ, quam omnibus non ponentibus obicem, non quidem physice, at moraliter, & ex opere operato conferunt. 2. Unde N. L. Sacramenta tantum Veteribus præcellunt, quantum corpus umbræ, ac figuræ veritas, utpote quæ tantummodo erant infirma ac egena elementa, quibus
nostra

nostra sunt sua virtute majora, meliora utilitate, usu feliciora, ac perfectioris sanctitatis perfectiori modo conferendæ signa longe perfectiora. 3. Sua unicuique Sacramento specialis assignatur materia, & forma. 1ma est pars Sacramenti, quæ magis vaga à sua comparte determinationem accipit. 2da est pars magis determinata, quæ ad esse, ut ajunt, Sacramenti suam compartem determinat. Utramque autem, si Christus in specie infima præscripserit, nec eadem unquam commutavit Ecclesia, nec id juris sibi ullatenus arrogat, quanquam tamen Christus sic aliqua Sacramenta determinavit in specie subalterna, ut ea in specie atoma suæ Ecclesiæ determinanda reliquerit. 4. Et hinc verus Sacramentorum institutor, ac primarius eorum Minister est Christus, secundarius homo, huic muneri legitima potestate destinatus, qui nisi veram habuerit intentionem faciendi, quod facit Ecclesia, Sacramentum erit invalidum, nisi vero ritum quatenus sacramentalem intenderit, erit illicitum. 5. Sacramentorum N. L. septenarium numerum vera semper agnovit Ecclesia, qui nec augendus, nec minuendus est. contra Luth. Calv. Zwingl. aliosque hujus classis Sectarios. &c.

§. LXI.

Sacramentum Regenerationis Baptismus.

1. **B**aptismi, qui definitur Sacramentum primæ regenerationis in verbo vitæ, materia remota est omnis & sola aqua naturalis contra Gnosticos, Seleuc. Flagell. proxima ablutio quæcunque, sive ea sit immergendo, ut primæva fecit Ecclesia, sive affundendo ut nostra. Forma hæc apud Latinos teste Arcadio Lib. 1. de concord. cap. 8. *Ego te baptizo in nomine P. & F. & Sp. S.* apud Græcos ista: *Baptizetur Servus vel Serva Dei &c.* 2. Ejusdem institutio fuit delineata primum, cum Christus à Joann. Baptista fuit baptizatus, tum expressius signata, cum dixit Nicodemus: *Nisi quis renatus fuerit &c.* Joan. 3. completa tandem, dum Apostolis præcepit baptizare in nomine Patris &c. 3. Baptismi Minister ordinarius est Sacerdos, in casu necessitatis Laicus, mulier infidelis, & propterea Stephanus P. Cypriano & Firmiliano baptis-

baptismum ab hæreticis collatum incautè rejicientibus merito obstitit, licet eos ab Ecclesiæ communione non præsciderit. 4. Baptismus est necessarius ad salutem, & quidem necessitate medii, adeo, ut nihil quidquam ejus vices supplere possit, nisi Martyrium in parvulis & in adultis, aut perfecta charitas, aut Martyrium. 5. Baptismi effectus est tum peccati originalis, tum cujusunque actualis antea commissi plena remissio, sicut & pœnæ his peccatis debitæ. 2da Characteris impressio, quam etiam in desertore agnoscit Ecclesia, imo etiam in damnatis manet ad confusionem. Alii vero, qui à Sectariis huic Sacramento tribuuntur; cujusmodi forent immunitas ab operibus & mandatis Ecclesiæ &c. uti omnes ii hæreticè sunt effecti, ita omnes rejiciendi.

§. LXII.

Sacramentum Chrismatis Confirmatio.

1. **C**onfirmationem ex albo Sacramentorum expungere tentârunt Albigenes Sæculo XIII, quibus adhærentes Lutherus, Calvinus, Melancht. Dallæus palam docuère Sæculo XV. nihil virtutis supernaturalis inesse Confirmationi, utpote quæ foret ipsa aut ritus tantum Ecclesiasticus, aut mera baptismatis appendix. 2. Nihilominus constat eam esse verum N. L. Sacramentum à Christo institutum, usurpatum ab Apostolis, constanti Ecclesiæ usu ac traditione tam scripta, quam non scripta, perpetuo confirmatum, quo baptizatis Spiritus S. robur confertur, tum ad firmiter credendum, tum ad fidem ipsam intrepidè confitendam. 3. Hujus Sacramenti materia remota est oleum olivarum balsamo mixtum ac Benedictum ab Episcopo. Proxima impositio manuum cum unctione Chrismatis in fronte. Forma oratio Spiritum S. advocans, non hæc tamen, quam manu extensa super capita fidelium profert Episcopus, sed illa, quam inter Chrismandum usurpat, & quæ à Sæculo IX. ejusmodi est apud Latinos : *Consigno te signo Crucis, & confirmo te Chrismate salutis &c.* apud Græcos vero : *Signaculum doni Spiritus S.* 4. Hujus Sacramenti Minister ordinarius est Episcopus, isque solus. Unde nec licitè, nec validè à simplici Presbytero conferri potest, nisi sit ex speciali S. Pontificis delegatione

H ad

ad id muneris deputatus. Cujusmodi tamen delegationem fieri posse testantur Ep. 26. Gregorii M. & diplomata Joannis XXII. Nicolai IV. Eug. IV. Leonis X. Urbani V. 5. Effectus sunt *1mus* gratiæ sanctificantis augmentum, jusque speciale ad ea auxilia, quibus fideles in profitenda fide roborantur. *2dus* Characteris indelibilis impressio.

§. LXIII.

Sacramentum Antonomastice Eucharistia.

1. **I**Nter Sacramenta N. L. dignitate præcipuum est S. Altaris Sacramentum, quod non usu tantum ac sumptione, sed etiam extra usum Christi corpus & sanguinem sub sensili panis & vini specie realiter, ut dicunt, & substantialiter continet. 2. Hanc realem Dominici corporis præsentiam adstruunt Sacramenti institutio, Christi promissio, unanimis tum Græcorum, tum Latinorum consensus, eam confirmant omnium à Christo ætatum fides ac traditio Patrum, qui primo Sæculo florere, irrefragabilis autoritas, Concilia, summi Pontifices, ac testes innumeri, & quidem omni exceptione majores. 3. Quare eam hæreticè impugnavit Sæculo XI. Berengarius Archidiaconus Andegavensis, qui, ubi primum negavit præsentiam realem Christi in Eucharistia, statim à multis synodis damnatus, & convictus, sed quia Turonis pœnitens & Catholicus obiit, non exiguo est argumento pro veritate, & antiquitate Catholici dogmatis. Berengarium dein hæreticè secuti sunt Sæculo XV. Zwinglius, Calvinus, Carlostadius &c. Circa hoc Sacramentum diverse, sed non minus turpiter etiam erravit Lutherus agnoscens realitatem sine *transsubstantiatione*, qua voce *consubstantiatio*, seu impanatio Lutheri fuit confixa in C. Lateran. IV. priusquam à suo authore fuit excogitata. 4. Quamquam autem Eucharistia sit unum specie infima Sacramentum, exurgit tamen ex præviis quibusdam partibus, quas materiam ejus esse perennis est in Ecclesia traditio. *1ma* est Panis, isque triticeus. *2da* Vinum, illudque de vite. Et hinc est devovenda diris immanis illa veterum Gnosticorum consuetudo, qua infantis carnes aromatibus conditas in unum collecti digito delibantes, *id perfectum Pascha esse existimabant*. Sicuti narrat Epiph. Hær. 26. ii pariter ab
hac

hac perenni traditione declinârunt, quos prisca ætas *Artorytas* idcirco vocabat, quod ad celebranda mysteria sua panem & caseum adhibebant teste Epiph. Hær. 49. errorem verò hunc inde erupisse novimus, quod Artorytæ meminerant à *primis hominibus oblationes de fructibus terræ & ovium fuisse celebratas* ait Aug. hær. 28. 5. Tandem aquam tantummodo in celebrandisysteriis suis veteres Manichæi adhibebant. Nullam aquæ cum vino mixtionem fieri patiebantur Armeni : malo utrique consilio à perenni traditione deflexere, tum vero maxime Armeni, qui ne duplicem in Christo profiterentur naturam, aquam vino miscere detrectârunt. Et hinc vinum ex Sacramenti necessitate, aquam ex præcepto non divino quidem, sed Ecclesiastico requiri putamus.

§. LXIV.

Eucharistiæ Institutio.

1. **C**ùm *Christus dilexisset suos in finem dilexit eos*. Joann. 13. Et hinc in sui amoris testimonium, atque in æternæ hæreditatis pignus sanctissimum hoc Sacramentum convescens instituit, idque in dubium revocari posse non sustinemus. Nimirum hæc novissima cœna est, *qua Christus creditur agnum, & azyma dedisse fratribus juxta legitima priscis indulta Patribus*, sicuti canit Ecclesia.
2. Quare Recentioribus illis Doctoribus aquiescere non possumus, qui putant Christum postremo vitæ suæ anno legale Pascha non celebrâsse, eoquod Luna XIV. illius anni ad eam pertinuerit diem, qua Christus aram crucis conscenderit pro peccatis totius mundi satisfactorius.
3. Ast Christus, qui non venit solvere Legem, sed adimplere, ita Pascha legale, pridie quam pateretur, celebravit, ut statutam à Lege diem servaverit, & idcirco istud legale Pascha Luna XIII. azymorum tempore celebrâsse, deinceps vero Luna XIV. subeunte Eucharistiam in fermentato pane instituisse non sustinemus. Et propterea ad secundas vespervas Lunæ XIV. typici, verique Paschatis celebrationem redigendam esse sentimus.
4. In azymo igitur, non in fermentato pane instituta fuit Eucharistia, non ita tamen, ut fermentatus panis validæ consecrationi subesse non valeat. Porro azymi usum occidenti, sicuti fermentati panis

orienti vetustum esse cognoscimus. Quandoque tamen Latinos fermentatum panem, & græcos azymum adhibuisse, fert quorundam scriptorum opinio, quam improbare non audemus. 5. Cæterum Venerabile hoc Sacramentum recte adoratur, & processionibus publicis circumducitur, uti etiam speciale festum Theophoriæ dictum, seu festum Corporis Christi benè instituit Urbanus IV. 1264. quam tamen festivitatem & solemnitatem Inurbanus Lutherus abrogari voluit.

§. LXV.

Communio Eucharistica.

1. **Q**uanquam Christus Dominus sacrum istud convivium sub utraque specie instituerit, ac Apostoli præterea illud sub utraque specie gustaverint, & Ecclesia morem istum quandoque à fidelibus servari sustinuerit, communionem tamen sub utraque specie tanquam divino jure præceptam à Laicis sumendam esse non patimur, contra Calixtinos &c. sic dictos, quia pro usu calicis tanquam pro aris & focis decertabant. 2. Qui ad hanc Eucharisticam mensam accedunt, nuptialem afferant vestem, neque enim ad lethales animæ maculas abstergendas, sed ad spiritualem vitam roborandam confirmandamque est instituta. 3. Et insuper Apostolica traditione certum est percipiendæ Eucharistiæ licentiam solis jejunis competere, exceptis tamen gravioris necessitatis casibus. 4. Nulla autem excogitari potest necessitas mediæ, quâ fideles omnes, sive infantes sint, sive adulti ad Eucharisticam mensam compellantur. 5. Neque hanc fuisse Innocentii I. Augustini, aliorumque Patrum mentem putamus, ut Eucharistiam omnibus absolute ad salutem necessariam esse docuerint. Et ob hanc causam valedicimus Maldonato qui hanc de necessitate Eucharistiæ opinionem sex sæcula in Ecclesia obtinuisse arbitratur.

§. LXVI.

Eucharistia ut Sacrificium.

1. **N**on una est Sacramenti ratio, ob quam Eucharistia divinum in nos amorem portendit. Emicat insuper in illa vera sacrifici-

crificii idea, & hoc adeo certum est, ut hoc nemo negare possit, nisi qui fidem catholicam negarit. Scio equidem, quod Lutherus fuerit olim admonitus, Missæ privatæ usum esse penitus abrogandum. At quo admonitore? à Diabolo, quod ingenuè Lutherus ipse fatetur Tom. 7. Wittenb. fol. 480. Et sic noscitur ex socio, qui non cognoscitur ex se. 2. Hujus sacrificii eadem prorsus est victima, quæ olim in cruce modo cruento oblata est, idemque principalis Sacerdos Christus, qui vera quamvis incruenta oblatione per sacerdotum ministeria se Patri æterno sistit hostiam, ac uberrimos suæ passionis fructus nobis applicat. Unde utrumque Sacrificium idem quoad substantiam, sola offerendi ratione diversum est. 3. Quamvis nunc tribus hisce partibus oblatione nimirum, consecratione & sumptione sacrificium istud coalescere, atque constare agnoverimus, non has tamen omnes ad sacrificii substantiam æquè pertinere censemus, sed in sola consecratione sacrificii ideam reponimus, ita tamen, ut oblatio & consumptio ad ejusdem integritatem sint necessariae. 4. Hoc sacrificium vel à nascentis Ecclesiæ primordiis solemne fuit Deo offerre non solum ad placandam justitiam, & ad gratiam à misericordia impetrandam, sed etiam ad eorum, qui in Domino defuncti fuerant, expianda peccata. Et hinc Deo uni & soli offertur, etsi in memoriam Sanctorum eidem offerre sit constanti primitivæ Ecclesiæ usu firmatum. 5. Cæremoniæ, Canon, alique ritus tanquam superstitiosi & erronei à Novatoribus malè traducuntur. &c.

§. LXVII.

Sacramentum Reconciliationis Pœnitentia.

1. **P**œnitentiæ nomine venit hic non mera post lapsum resipiscentia, ut Lutherus docet, nec excitata baptismi prius suscepti memoria, ut Calv. & Zwingl. prætendit, sed intelligitur vel specialis virtus, quæ detestat onem peccati cum emendationis proposito involvat, vel novum N. L. Sacramentum à Christo institutum per modum judicii peccatorum verè remissivum, ac omnibus post baptismum lapsis, modo sint rite dispositi, gratiæ sanctificantis collativum. 2. Hujus Sacramenti materia remota est om-

ne peccatum baptismi susceptione posterius. Si mortale, materia est necessaria, si veniale tantum, sufficiens, & libera, proxima tres actus pœnitentis. Forma est: *Ego te absolvo &c.* quæ non solum est declaratoria, sed verè operativa remissionis. 3. Hanc clavium potestatem illis verbis concessam: *Accipite Spiritum Sanctum, cui remiseritis peccata &c.* Joann. 20. v. 22. ad graviora crimina extendi negârunt primi omnium Montanistæ. Eandem postea soli Deo reservatam voluerunt Novatiani, quibuscum hac in re consentiunt Lutheri & Calvini asseclæ, ut simul cum Novatianis fuerint in antecessum condemnati. 4. Porro etsi de potentia absoluta possit Deus remittere peccatum sine ullo prævio peccatoris actu, pro omni tamen statu legis voluit pœnitentiam ab iis adhiberi, qui in peccatum mortale lapsi essent, imo instituto pœnitentiæ Sacramento non jam pœnitentiæ virtus sufficit, sed ipsum Sacramentum penitus necessarium est, vel in re, vel in voto susceptum. 5. Tandem HH. malè inveniuntur in phrasin illam, qua Tertullianus & S. Hieronymus pœnitentiam secundam post naufragium tabulam appellare consueverunt.

§. LXVIII.

Confessio Secreta.

I. **C**onfessio Sacramentalis per quam pœnitens sua peccata clavicibus Ecclesiæ subicit, non humano, aut Ecclesiastico tantum, sed divino jure præscripta est, & eam à primis retro sæculis amplexi sunt tum Græci, tum Latini. Et suis in operibus præcepere Tertullianus, Cyprianus &c. confirmavit jam inde ab Apostolis ad hæc usque tempora constans & unanimis traditio. 2. Unde nec ab Innocentio III. fuit invehctus hic confitendi usus, ut à quibusdam Sectariis imperitè effectum est, nec à Nectario Patriarcha Const. cum sublato pœnitentiario simul sublatus; ut Commenti sunt Calvinistæ, multo minus à D. J. Chrysof. improbatus, aut ignotus cæteris Patribus, ut alii calumniantur. 2. Celeris pœnitentia non quidem statim post peccatum commissum obligat, at per se tamen tum ad non procrastinandum diu confessionem obstringit, tum in quibusdam circumstantiis sic urget,

get, ut in iis nemo negligat remedium, quin animæ vulnus graviter adaugeat. Quod vero fideles omnes spectat, fide sancitum est, ut saltem semel in anno de peccatis suis proprio Sacerdoti confiteantur, quamvis à Summo Pontifice & ab Ordinariis possint alii Sacerdotes ad id muneris delegari. 4. Ea porro confessioni sacramentali convenit integritas, ut fiat Sacrilege, nisi peccatorum mortalium species & numerus, quantum fieri potest, ministro distinctè aperiatur; imo & circumstantias speciem mutantem in confessione censemus exponendas. 5. Cæterum sicut ex parte pœnitentis requiritur sinceritas perfecta, sic ex parte ministri subesse debet inviolabile silentium, cujus ita stricta est obligatio, ut citra grave peccatum nunquam directè, aut indirectè, ut ajunt, revelari possunt; quæ sub illo ceu *sub-rosa latent*, atque adeo discretio in servando sacramentalis confessionis sigillo nimia esse nequit.

§. LXIX.

Contritionis & Attritionis Conditio.

1. **I**N Sacramento pœnitentiæ, ut venia peccatorum obtineri possit, peccatori opus est dicere: *Recedant vetera, nova sint omnia, corda, voces & opera.* Et hinc ex parte pœnitentis necessaria est contritio, quæ sit dolor ac detestatio peccati commissi cum proposito non peccandi de cætero. 2. Hanc contritionem oportet esse veram, efficacem, universalem, supernaturalem, ut ajunt, appetitativè summam, sive tantam, ut vi illius malit pœnitens omnia potius subire mala ex fuga peccati imminetia, quàm de novo peccare &c. non tamen requiritur, ut hæc contritio sit intensivè summa, seu ut sit prædita certo quodam gradu intensiōis, aut durationis præter eum, quo fit, ut sit summa appetitativè. 3. Contritionis, quæ ad absolutionem cum fructu suscipiendam disponit, Patres Tridentini Sess. 14. c. 4. geminam distinguunt speciem, unam, quæ est contritio charitate perfecta, alteram, quæ est attritio, & quæ juxta eosdem plerumque concipi solet vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu. 4. Contritio, quæ ex
moti-

motivo strictæ charitatis, dumodo sacramenti votum includat, & cæteris veræ contritionis dotibus sit instructa, est ad justificationem peccatoris dispositio proxima, qua posita illico, semper & ubique etiam ante actuale Sacramenti susceptionem peccator justificatur. 5. Attritio, sive Contritio ex consideratione turpitudinis peccati, timore gehennæ, & aliarum pœnarum à Deo infligendarum concepta, non solum honesta est, sed & supernaturalis, contra Lutherum, Bajum, Jansenium, Quesnell. aliosque hujus farinæ Sectarios, imo si tanta fuerit, quanta esse debeat, omnem peccandi voluntatem excludit, & quamvis ut Trid. ait, *Sine Sacramento pœnitentiæ per se ad justificationem perducere peccatorem nequeat*, nihilominus, si reipsa peccandi voluntatem excludat, & cum vera, ac Christiana spe veniæ conjuncta sit, ac proinde, si adjunctum saltem habeat amorem castæ concupiscentiæ (non obstante, quod PP. Trid. ad instantiam Joan. Æmiliani Episcopi Tudetani è decreto sibi exhibito expunxerint, hæc verba: *contritionem imperfectam . . . etiam sufficere ad Sacramenti hujus constitutionem* ut refert Pallavicinus in Hist. C. Trid. l. 12. c. 10.) sufficiens est ad justificationis gratiam in Sacramento pœnitentiæ obtinendam.

§. LXX.

Sacramentum Morituroorum Extrema Unctio.

1. **E**Xtremam Unctionem à numero Sacramentorum nemo rejicit, nisi qui cum Luthero, Calvino, & Albigenfibus sentiat, & hæc tam verè fuit instituta à Christo, quàm à D. Jacobo promulgata his verbis: *infirmatur quis &c.* Jacob. 5. v. 2.
2. Unde Sectarii non efficacius hanc unctionem repudiari posse censuerunt, quam si cum ea simul Epistolam D. Jacobi repudiarent. At quam temerario, hinc habetur, quod inter libros sacros eandem Epistolam adscribant SS. Patres, traditio tam scripta, quam non scripta atque imprimis C. Carthaginense III. cui interfuit S. Augustinus & subscripsit.
3. Hujus Sacramenti materia remota est oleum olivarum ab Episcopo benedictum: proxima unctio una in uno sensu, vel multiplex in quinque sensibus:

sibus. Forma unæ eæ preces, quæ inter ungendum adhiberi solent his verbis: *Per istam S. Unctionem &c.* 4. Ministros Extremæ Unctionis Apostolus ibidem designat Presbyteros Ecclesiæ, qui si fuerint plures, vel unus tantum, perinde Sacramentum valebit. Dein omnis Sacerdos potest illam unctionem valide administrare: at si casus necessitatis excipiatur, is solus licitè administrabit, qui aut immediatè ab Episcopo, aut saltem à Parocho ad id muneris fuerit delegatus. Parochus verò peccat toties, quoties hoc Sacramentum periculosè ægrotantibus conferre negligit. Item quoties illis iterare recusat, qui ex morbo gravi convalescerunt, si iterum contigit, eos de vita periclitari. 5. Ejusdem denique effectus à D. Jacobo l. c. numerantur: gratiæ sanctificantis augmentum, absterfio reliquiarum peccati, morbi alleviatio, si tamen salutis animæ expediat, ac præsertim jus speciale ad ea auxilia, quibus ægri animus tum in perferendis morbi ærumnis, tum in vincendis tentationibus corroboretur.

§. LXXI.

Sacramentum Hierarchicum Ordo.

1. **N**obiscum conveniunt Heterodoxi, admittendam esse in Ecclesia variis distinctam gradibus ordinationem, secundum quam alii aliis sint superiores, iique res divinas administrant; at in eo à nobis differunt, quod contra Scripturam, Traditionem, & Concilia S. ordinem ex albo Sacramentorum expungant.
2. Hujus veri N. L. Sacramenti diversi gradus, cum ad unum eundem finem referantur, ideo non multa, sed unum constituunt Sacramentum, quo spiritualis potestas tum ad consecrandum Christi corpus verum, tum ad corpus Christi Mysticum, & ad alias in Ecclesia functiones obeundas ordinato traditur.
3. Presbyteratus materia gemina assignatur. Apud Latinos porrectio instrumentorum, & manuum impositio, cui duplici materiæ partiali forma partialis ex æquo respondet. Apud Græcos sola usurpatur manuum impositio. At utrinque legitimè. Cum enim Christus Sacramentum ordinis non determinarit in specie infi-

ma, sed Ecclesiæ suæ determinandum reliquerit, hinc Ecclesia pro suo jure potuit hanc præ cæteris materiam præscribere, ac certas apponere conditiones, quarum defectu ordinatio redderetur invalida. 4. Hujus Sacramenti Minister est solus Episcopus, cui vel eo nomine supra simplices Sacerdotes superioritas tum potestate ordinis tum jurisdictionis jure divino competit contra Aërium, Calvin. Wicleff &c. Ejusdem subjectum sunt soli viri, & quidem baptizati. Nunquam mulieres. 5. Hujus tandem Sacramenti effectus duplex recensetur. *1mus.* Gratiae sanctificantis augmentum; *2dus.* Characteris indelebilis impressio, propter quam nefas semper fuit sacrum Ordinem iterari.

§. LXXII.

Sacramentum Magnum Matrimonium.

1. **I**mpudens fuit doctrina non solum Simonis Magi docentis, licere indifferenter uti foeminis, sed & Saturnini. Gnostico-
rum, Manich. &c. audacter defendentium Matrimonium non esse à Deo: & per consequens contra hos, aliosque furfuris Sectarios Matrimonium fuisse primo quidem à Deo institutum, in propagationem naturæ, & contra Novatores illud idem à Christo ad Sacramenti dignitatem evectum esse non modo tantquam signum, unionem Christi cum Ecclesia repræsentans, verum etiam ut gratiæ specialis ex opere operato, ut ajunt, collativum defendimus. 2. Hujus Sacramenti materia sunt corpora contrahentium non impedita. Forma verò sunt verba vel nuntus, quibus talis contractus exprimitur. An autem soli conjuges ejus sint ministri, an solus Sacerdos, non est à C. Trid. definitum. Ex eo tamen constat, ita requiri Sacerdotis proprii interventum, ut irrita sint Matrimonia, quæ sine illius ac testium præsentia contrahuntur. 3. Matrimonio opposita est polygamia, quæ dicitur simultanea, utpote quam prohibent tum jus divinum, tum lex Evangelica contra Luth. & Anabaptistas: successivam vero, etsi severior fuerit prioribus sæculis disciplina Ecclesiastica erga eos, qui ad secundas nuptias transibant, lici-
tam

tam esse tum fides, tum ratio docet contra Novatianos, & Montanistas &c. 4. Porro cum homini non liceat separare, quod Deus conjunxit, hinc indissolubile est matrimonii inter Christianos legitimi, rati & consummati vinculum. contra Luth. Buc. Melancht. Calv. &c. Quamvis ex mutuo partium consensu, aliisque causis quoad lectum & tectum dirimi possit. Quodsi semel ratum fuerit, neque tamen consummatum, jam non licet utrique parti ad alias nuptias convolare. Ex traditione constat nihilominus, quod per solemnem Religionis professionem dirimatur matrimonium ratum, & non consummatum, contra Novatores. 5. Denique præter impedimenta jure naturæ matrimonium dirimentia, quæ hoc metro continentur: *Mens ægra & conjux, vis, error, ineptia, sanguis*: etiam Ecclesia potestate pollet adhuc alia statuendi impedimenta pro fidelibus, quibus tamen Protestantes in nostris partibus stante moderna lege, & systemate tolerantiae Religionum ex defectu moralis practicabilitatis valde probabiliter ligari non videntur, facta & tecta nihilominus Ecclesiæ autoritate, cujus infallibili judicio hæc omnia sint subjecta, ut hisce scriptis sit

SEMPER DEO SACROSANCTO LAVS VERA.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

Heindl, Patritius

Diatriba theologico-historico-dogmatico-scholastica

Wirceburgum 1760

4 Diss. 3262,17

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10959681-9

VD18 15090906-001